

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Baş direktor, müavini
və şöbə müdiri
rüşvət alarkən
yaxalandı
yazısı səh.4-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 2 may 2024-cü il Cümə axşamı № 75 (8448) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

**AŞ PA ilə münasibətlər tam kəsilmirmi...
- Şvabenin təxribatı, yoxsa...**

Politoloq: "Belələri
gələcək və gedəcək,
biz xarici siyasətimizi
onların fikirlərinə görə
müəyyənləşdirmirik"

yazısı səh.3-də

**Sülh danışıqları sərhəddə
baş tuta bilər -
ilginc açıqlamalar**

yazısı səh.9-də

**BŞİH Milli Şuranın
mitinqinə razılıq vermədi**

yazısı səh.3-də

**Azərbaycana gələn turistlər
niyə Bakını seçir -
infrastruktur, keyfiyyət, yoxsa...**

yazısı səh.10-də

**Qarabağda aşkarlanan
608 azərbaycanlının meyiti... -
dünya qiymət verəcəkmi...**

yazısı səh.4-də

**Şuşaya köç başlayır - bəs şuşalılar
özləri fərdi ev tikə bilərmir?**

yazısı səh.7-də

**Macarıstan Aİ-nin
Ermənistanı silahlandırmasına
imkan vermədi - mövqe**

yazısı səh.8-də

**Talassemiyalı uşaqların pulunu
oğurlayan şəxs həbs olundu**

yazısı səh.10-də

**Cənubi Qafqaz ölkələrində özünü
doğrultmayan üsul-idarəçilik**

yazısı səh.12-də

**İrəvandan yekun "Putin
NATO"-su qərarı - Kremlin
cavabı necə olacaq...**

yazısı səh.12-də

"CƏNUBİ QAFQAZDA BUNA İCAZƏ VERMƏYƏCƏYİK" - PREZİDENTDƏN XƏBƏRDARLIQ

100-dən çox ölkənin nümayəndəsinin iştirak etdiyi tədbirdə Azərbaycanın dövlət başçısı prioritetlərimizi bəyan etdi; "Sülhə doğru gedirik"; "Bizə vasitəçi lazım deyil"...

yazısı səh.5-də

Mərkəzi Bankdan mühüm qərar - manata təsiri nə olacaq?

İqtisadçı: "İnflyasiya, idxal inflyasiyası və sair arzuolunan istiqamətlidir, bunlar imkan verir ki, sərt monetar siyasətdən tədricən yumşalmaya gedilsin"

yazısı səh.6-də

Kamran Bayramov:
**"Makron özünü
çox gülünc
vəziyyətə saldı,
amma bu ona
yaraşır..."**

yazısı səh.11-də

TDT Baş katibi:
**"COP29 faydalı
və əhəmiyyətli
platformaya
çevriləcək"**

yazısı səh.7-də

Mikayıl Cabbarov:
**"Bu memorandum
birgə hədəflərin
həyata
keçirilməsinə
təkan verəcək"**

yazısı səh.2-də

Hərbi vəzifəlilər təlim toplanışına cəlb olundu

Müdafiə naziri general-polkovnik Zakir Həsənovun təsdiq etdiyi 2024-cü il üçün hazırlıq planına əsasən, hərbi hissələrdə bir qrup hərbi vəzifəlinin cəlb edildiyi növbəti təlim toplanışı başlayıb.

Bu barədə Musavat.com-a Müdafiə Nazirliyindən bildirilib.

Ehtiyatdan çağırılan hərbi vəzifəlilər toplanış məntəqəsinin qərargahında müvafiq qeydiyyatdan və həkim müayinəsindən keçdikdən sonra hərbi geyim və digər təminat növləri ilə təmin olunublar.

Toplanış çərçivəsində hərbi vəzifəlilərin döyüş hazırlığı səviyyəsinin artırılması, eləcə də bilik və bacarıqlarının təkmilləşdirilməsi məqsədilə müxtəlif tapşırıqlar yerinə yetiriləcək.

Hərbi vəzifəliylə keçirilən təlim toplanışının əsas məqsədi onların döyüş vərdişlərini, hərbi ixtisas və təcürbələrini təkmilləşdirmək, eyni zamanda ordumuzun arsenalında olan müasir silah və hərbi texnikanın istismar qaydalarını öyrətməkdir.

Netanyahu Blinkenə Qəzzada müharibənin davam edəcəyini deyib

İsrailin baş naziri Benyamin Netanyahu ABŞ dövlət katibi Entoni Blinkenə deyib ki, o, girov müqaviləsinin bir hissəsi kimi Qəzzada müharibənin dayandırılmasını qəbul etməyəcək.

APA "Times of Israel"ə istinadən xəbər verir ki, bu barədə İsrail rəsmisi bildirib.

"O, Blinkenə dedi ki, biz razılığa gəlməkdə maraqlıyıq və eyni zamanda HƏMAS-ı devirməkdə qərarlıyıq", rəsmi mənbə deyib.

Baş nazirin ofisi də yaydığı açıqlamada Netanyahu-nun HƏMAS ilə girov razılaşmasının Rəfaha girməkdən vaz keçməklə heç bir əlaqəsi olmadığını Blinkenin diqqətinə çatdırdığı qeyd olunub: "Rəfah əməliyyatı heç nədən asılı deyil. Baş nazir Netanyahu bunu katib Blinkenə açıqlayıb", - açıqlamada qeyd olunub.

Dövlət Departamentinin sözçüsü Metyu Miller isə görüşə dair bəyanatında vurğulayıb ki, Blinken "ABŞ-ın Rəfahla bağlı dəqiq mövqeyini bir daha təkrarlayıb".

Lakin ABŞ-ın mövqeyinin nədən ibarət olması barədə izah verilməyib.

Qeyd edək ki, Bayden administrasiyası mülki insanları təhlisə etmək üçün etibarlı bir planı olmayan Rəfah əməliyyatına qəti şəkildə qarşı çıxıb, hətta Qəzzanın cənubundakı bu şəhərin işğalını "qırmızı xətt" adlandırıb.

Mikayıl Cabbarov: "Bu memorandum birgə hədəflərin həyata keçirilməsinə təkan verəcək"

"Özbəkistana işgüzar səfərimiz çərçivəsində Azərbaycan, Özbəkistan və Qazaxıstan iqtisadiyyat və energetika nazirlərinin üçtərəfli görüşündə "Azərbaycan, Qazaxıstan və Özbəkistanın enerji sistemlərinin birləşdirilməsi üzrə Əməkdaşlıq Memorandumu"nu imzaladıq".

"APA-Economics" xəbər verir ki, bu barədə iqtisadiyyat naziri Mikayıl Cabbarov X sosial şəbəkəsindəki hesabında bildirib.

"Sənədin icrası yaşıl enerji istehsalı və Azərbaycan

ərazisi vasitəsilə Avropaya ixracı, enerji sistemlərinin inteqrasiyası və bərpaolunan resurslardan səmərəli istifadənin təşkili istiqamətində birgə hədəflərin həyata keçirilməsinə təkan verəcək", - deyərək qeyd edib.

3 ayda 9 minə yaxın şəxsi heyvan dişləyib

Bu ilin üç ayı ərzində Azərbaycanda 8 min 712 nəfər heyvan dişləməsinə məruz qalıb.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə Gəyiyə və Epidemiologiya Mərkəzi məlumat yayıb.

Bu rəqəm ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 242 nəfər az olub. Builki hadisələr üzrə 4 min 788 nəfəri məlum (it, pişik), 3 min 924 nəfəri isə naməlum heyvanlar (it, pişik, siçovul) dişləyib.

Həmçinin bu il üçün ölkədə quduzluq hadisəsi qeydə alınmayıb. Ötən il isə 1 belə hadisə baş verib.

Xatırladaq ki, ötən ilin üç ayı ərzində 8 min 954 heyvan dişləməsi qeydə alınıb. Bunlardan 5 min 124 hadisə məlum, 3 min 830 hadisə naməlum heyvanlar tərəfindən olub.

Tiflisdə keçirilən etiraz aksiyaları zamanı 63 nəfər saxlanılıb

Tiflisdə parlament binasının qarşısında keçirilən etiraz aksiyaları zamanı 63 nəfər "xuliqanlıq və polis qanununu tələb etməyə məhəl qoymama" səbəbi ilə saxlanılıb.

APA-nın Tiflis müxbiri xəbər verir ki, bu barədə Gürcüstan DİN-in nümayəndəsi Aleksandre Daraxvelidze keçirdiyi brifinqdə bildirib.

O, daha 6 polis əməkdaşının qarşıdurma zamanı yaralandığını açıqlayıb.

Qanunsuz avtomobil idxalına görə tutulan gömrükçüyə ağır cəza

Qanunsuz avtomobil idxalı müqabilində külli miqdarda rüşvət almaqda ittiham olunan Aslan Bayramovun cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi yekunlaşıb.

APA xəbər verir ki, mayın 1-də Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində hakim Azad Məcidovun sədrliyi ilə keçirilən prosesdə hökm elan olunub.

Hökmə əsasən təqsirləndirilən Aslan Bayramov 8 il 6 ay müddətinə azadlıqdan məhrum edilib.

İttihamla görə, Dövlət Gömrük Komitəsinin Mərkəzi Gömrük Ekspertizası İdarəsinin eksperti vəzifəsində işləyən Aslan Bayramovun qeyd edilən vəzifədə işləyərkən ayrı-ayrı şəxslərdən rüşvət qismində aldığı 13 min 500 manat məbləğində pul vəsaiti müqabilində vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə edərək Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin "İstismar olunan minik avtomobillərinin Azərbaycan Respublikasının gömrük ərazisinə gətirilməsinin məhdudlaşdırılması haqqında" 29.03.2023-cü il tarixli qərarının tələblərini pozmaqla vəzifə saxtakarlığı törətməsinə, yəni 2023-cü ilin may-avqust aylarında Gürcüstandan Azərbaycana idxal olunmuş istehsal tarixi 10 ildən artıq olan ümumilikdə 45 avtomobilə aid sənədləri saxtalaşdıraraq qanunsuz rəsmiləşdirməsinə əsaslı şübhələr müəyyən edilib.

Sərhəd dirəklərinin yeri müəyyən olundu

Minalardan təmizləmə və sərhədin demarkasiyası prosesi nəticəsində sərhəd dirəklərinin yerləşdirilməsi olduğu məntəqələr müəyyən edilib.

Musavat.com Ermənistan KİV-ə istinadən xəbər verir ki, bunu Berkaber kənd icmasının başçısı Tigran Arutyunyan bildirib.

Onun sözlərinə görə, delimitasiya prosesi çərçivəsində Ermənistan silahlı qüvvələri bir mövqedən geri çəkilməli olacaqlar.

"Sərhədin həmin hissəsini hər iki tərəfdən sərhəddə qoruyacaq".

İyunda ardıcıl 5 gün iş olmayacaq

Bu il Azərbaycan xalqının Milli Qurtuluş Günü və Qurban bayramı ilə əlaqədar ardıcıl 5 gün iş olmayacaq.

Musavat.com APA-ya istinadən xəbər verir ki, 15 iyun Azərbaycan xalqının Milli Qurtuluş Günüdür.

Nazirlər Kabinetinin "2024-ci il üçün Novruz, Ramazan və Qurban bayramları günlərinin müəyyən edilməsi haqqında" 9 dekabr 2023-cü il tarixli qərarına əsasən, bu il iyunun 16, 17-si Qurban bayramı günləri müəyyən edilib.

Əmək Məcəlləsinə əsasən, həftələrarası istirahət günləri və iş günü hesab olunmayan bayram günləri üst-üstə düşərsə, həmin istirahət günü bilavasitə bayram günündən sonrakı iş gününə keçirilir.

Bu il 15 iyun şənbə, 16 iyun bazar gününə təsadüf etdiyi üçün 18 və 19 iyun qeyri-ış günləri olacaq. Beləliklə, ardıcıl olaraq 15, 16, 17, 18 və 19 iyun tarixlərində iş olmayacaq.

AŞ PA ilə münasibətlər tam kəsilmirmi... - Şvabenin təxribatı, yoxsa...

Politoloq: "Belələri gələcək və gedəcək, biz xarici siyasətimizi onların fikirlərinə görə müəyyənləşdirmirik"

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Almaniya səfərindən və orada keçirdiyi mühüm görüşlərdən, verdiyi bəyanatlardan sonra Avropa Şurası Parlament Assambleyasının (AŞ PA) Almaniya parlamentarı olan deputatı Frank Şvabe böyük siyasi tərbiyəsizliyini davam etdirib. Şvabe X hesabında paylaşımında Azərbaycanın geri - AŞ PA-ya yolu olmadığını yazıb.

Onun bu təxribatına Azərbaycanın AŞ PA-dakı nümayəndə heyətinin rəhbəri Səməd Seyidov çox sərt reaksiya verib. "Avropa Şurası Parlament Assambleyasının Almaniya-dan olan deputatı Frank Şvabe siyasi terrorçudur", - deyərək, Twitter-də paylaşımında qeyd edib. Səməd Seyidov bildirib ki, Frank Şvabe əsl üzünü açıb: "O, özünü, ölkəsini və Avropa Şurasını rüsvay edən muzdlu siyasətçidir. O, AŞ PA-da qeyri-qanuni olaraq hakimiyyəti ələ keçirən və təkəbu təşkilatı deyil, həm də Avropaya inteqrasiya ideyasını məhv edən siyasi terrorçudur".

Nümayəndə heyətinin müavini Kamal Cəfərov isə bildirib ki, Frank Şvabe fanatik anti-Azərbaycan fəaliyyəti ilə seçilir: "O, Ermənistanın siyasi elitası ilə sıx bağlıdır və müxtəlif dövrlərdə həm AŞ PA-da, həm də onun hüdədlərindən kənarda Ermənistanın "maraqlarını" müdafiə edib və indi də edir. Şvabe Bundestaqda "erməni soyqırımı" iddiasının tanınmasında və AŞ PA-da

Azərbaycan nümayəndə heyətinin səlahiyyətlərinin dayandırılmasında Sorosun sifarişini yerinə yetirən siyasi əxlaqsızdır".

Nümayəndə heyətinin daha bir üzvü Sevil Mikayılova isə qeyd edib ki, Şvabenin təxribat xarakterli açıqlaması məntiqsiz və siyasi etikadan kənardır: "Almaniyalı deputatın bu bəyanatları onun hansı maraqlara xidmət etdiyini açıq şəkildə sərgiləyir. Frank Şvabe çirkin ittihamlarla suveren dövlətə qarşı kampaniya başlatmağa cəhd göstərir. AŞ PA-da Azərbaycan düşməni kimi tanınan bu şəxs geniş ictimaiyyətə çoxdan tanışdır. AŞ PA-da Azərbaycan nümayəndə heyətinin səsvərmə hüququnun məhəddələndirilməsi təklifi də o vermişdi. Günümüzün reallığı ondan ibarətdir ki, beynəlxalq təşkilatlarda uzun illərdir müxtəlif siyasi-iqtisadi lobbigrupları formalaşmış. Həmin qruplar müxtəlif maraqlara xidmət edir və öz məqsədlərinə nail olmaq üçün yalan informasiyalardan istifadə edirlər, qərəz və təzyiq kampaniyaları aparırlar. Erməni lobbisinin sim-

patiyasını qazanmaq arzusunda olan Şvabe diplomatiyanı, siyasəti və etik normaları unudaraq növbəti dəfə çirkin sifarişini yerinə yetirir".

S.Mikayılova əlavə edib ki, Avropa Şurasının islamofob və türkəfob təfəkkürlü nümayəndələrinin düşərgəsinə çevrildiyi ortadadır: "Frank Şvabe onlardan biridir... Ona AŞ PA-nın bütün üzvləri adından danışmaq hüququnu kim verir?! Şvabenin bu tipli qərəzli açıqlamaları eyni zamanda Almaniya-Azərbaycan münasibətlərinə də zərbə vurur. Azərbaycan Avropanın mühüm tərəfdaşdır, lakin eyni zamanda bəzi siyasətçilər, Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan arasında münasibətləri hər cür yolla korrumpasiya edirlər. Şvabe və onun kimi iki-üzlü siyasətçilər öz ölkələrinin və Avropanın maraqlarını ayaq altına ataraq destruktiv siyasət aparırlar".

Demokratik Maarifçilik Partiyasının sədri, deputat Elşən Musayev Demokrat.az-a açıqlamasında AXCP sədri Əli Kərimlinin alman deputatı tez-tez tərifləməsinə də toxunub: "Frank Şvabe, deyəsən, AŞ PA-da hansı

ölkəni təmsil etdiyini, orada niyə oturduğunu, qərarlaşdığını tamamilən unudub. Çünki ələlxüsus da son aylar adamın dərdi-səri, hədəfi-ünvanı ancaq Azərbaycandır...

Əli Kərimlidən də bir soruşan lazım ki, ay bədbəxt, sən Şvabenin mətbuat xidmətisinə, yoxsa vəkilinə? Niyə düşmüşsən bu avantüristin arxasına, ayı potası anasının arxasına düşən kimi? Niyə rahatlaşmırsan? Niyə özünə əl qatmırsan? Niyə utanıb-ölmürsən? Nədir məqsədin?"

Azərbaycan Prezidentinin Almaniya səfərindən sonra alman deputatın belə axmaq mövqe ortaya qoyması onun birmənalı olaraq erməni lobbisinin əlaltısı olmasını deməyə əsas verir. İndi əsas sual budur: Azərbaycan bundan sonra AŞ PA ilə əlaqələri tamamilə kəsəcək, yoxsa Şvabenin təxribatına əhəmiyyət verməyərək daha pragmatik və diplomatik yol seçiləcək?

Ədalət, Hüquq, Demokratiya Partiyasının sədr müavini, politoloq Elçin Mirzəbəyli Şvabe ilə bağlı çox maraqlı bir məqam açıqladı: "Almaniyanın siyasətini Frank Şvabe müəyyənləşdirmir və şübhəsiz ki, onun açıqlamaları, yalnız bu uğursuz, qalmaqallı siyasətçinin subyektiv baxışlarını ifadə edir. Şvabe ilə bağlı maraqlı məqamlardan biri bu şəxsin Rusiya nümayəndə heyətinin Avropa Şurası Parlament Assambleyasına qayıdışının, irəli sürdüyü arqumentlərdən asılı olmayaraq, tərəfdarı olması və bu təşəbbüsün əsas ideoloqlarından biri kimi çıxış etməsidir. Hətta bunun üçün Moskvaya da səfər edib və Rusiya nümayəndə heyətini inandırmağa çalışmış. Bu baxımdan, almaniyalı deputatın Azərbaycana qarşı iddialarının əsasında onun dilə gətirdiyi əsassız ittihamların yer aldığı düşünürəm. Şübhəsiz ki, başqa məqamlar var. Burada ölkəmizə qarşı qərəz, aqressiya, erməni diasporu və Yelisey sarayı ilə şübhəli əlaqələr rol oynayır. Amma bununla yanaşı, Şvabekimilərin mövqeyində başqa faktorların rol oynadığını da düşünürəm. Məsələn, çox ehtimal ki, Şvabe Azərbaycanla Av-

BŞİH Milli Şuranın mitinqinə razılıq vermədi

Bakı Şəhər İcra Hakimiyyəti (BŞİH) Milli Şuranın mayın 5-də mitinq keçirməkdə bağlı müraciətinə cavab verib.

APA-nın xəbərinə görə, BŞİH mitinqin keçirilməsini məqbul saymayıb.

Qeyd edilib ki, Bakı şəhəri, Yasamal rayonu, M. Seyidov küçəsi, 3155-ci ünvanda yerləşən Yasamal İdman-Sağlamlıq Kompleksinin stadionunda təmir işləri həyata keçirilir. Eyni zamanda metronun 28 May və Nərimanov stansiyalarının qarşısında metro çıxışları, nəqliyyatın intensiv hərəkət etdiyi hissələrdə yerləşdiyi yerdən həmin məkanlarda toplanmaların keçirilməsi tıxacın yaranmasına və vətəndaşların sərbəst hərəkət hüququnun pozulmasına səbəb olacaqdır.

BŞİH göstərişləri, həmçinin "Sərbəst toplaşmaq azadlığı haqqında" Qanunun 7-ci maddəsini nəzərə alaraq, 5 may 2024-cü il tarixində planlaşdırılan mitinqin keçirilməsini məqsədəuyğun hesab etməyib.

ropa ölkələrinin və təsisatlarının münasibətlərini pozmağa çalışan və bununla bağlı başqa bir qütbədən aldığı sifarişləri yerinə yetirən şəbəkənin təmsilçisidir. Məqsəd də ondan ibarətdir ki, ölkəmizin beynəlxalq əlaqələrində, müstəqil siyasi kursunun həyata keçirilməsinə zərbə vurulsun və Azərbaycan tərəfə çevrilmək məcburiyyətində qalsın. Düşünürəm ki, bu təxribatın heç bir perspektivi yoxdur və bundan əvvəl də belə cəhdlər iflasa uğradığının şahidi olmuşuq".

AMİP sədrinin beynəlxalq əlaqələr üzrə müavini Elşən Mustafayev alman deputatın sifariş yerinə yetirdiyini düşünür: "Prezident İlham Əliyevin Almaniya səfərindən sonra Avropa Şurası Parlament Assambleyasının deputatı Frank Şvabenin özünün X hesabı vasitəsilə yaydığı Azərbaycanı hədəfə alan xəstə fikirlərinə təəccüb etməmək lazım deyil. Onun kənardan idarə olunması ilə bağlı fikirlər hələ öncədən məlum idi. O səbəbdən istənilən situasiyada əlinə imkan düşdükcə sifarişini yerinə yetirməyə cəhd edir. Onun kənardan öz maraqları naminə idarə olunduğunu isbat edən bir səbəb də məhz hazırkı durumda yenidən fəallaşmasıdır. Prezident Almaniya Kansler Olof Şoltsla görüşür, istər Cənubi Qafqaz-

dakı vəziyyətlə, istərsə də iki ölkə arasında iqtisadi-siyasi münasibətlərin gələcəyi ilə bağlı mühüm müzakirələr aparır, eyni zamanda Berlində digər mühüm görüşlər keçirir. Normalda Kansler Olof Şoltsla eyni partiyada - Sosial Demokrat Partiyasında təmsil olunan Şvabe ən azından belə vəziyyətdə münasibətlərə xələl gətirəcək hər hansı bir fikir bildirməməli idi, yəni susmalı idi. Amma görünür, onun kənardan təmin olunan maraqları öz partiyasının maraqlarından daha üstün olduğu üçün belə addımı atıb. Hesab edirəm ki, onun verdiyi bəyanata ən kəskin şəkildə və müxtəlif səviyyələrdə cavab verilməlidir və onun kimliyi, qaranlıq əlaqələri barədə araşdırmalar aparılıb Almaniya mediasına ötürülməlidir. Amma əsla onun və onun kimilərin dediyi sərəmsə fikirlərə görə Avropa qurumları ilə münasibətləri kəsmək, yaxud da gərginləşdirmək olmaz. Çünki Şvabe və onun kimilərin əsas istəyi və hədəfləri məhz bizim belə addımları atmağımızdır. Belələri gələcək və gedəcək, onların fikirlərinə görə biz xarici siyasətimizi müəyyənləşdirmirik. O səbəbdən Şvabenin son fikirlərini Azərbaycana qarşı növbəti sifarişli və uğursuz hücum kimi dəyərləndirirəm".

□ **Cavansir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Baş direktor, müavini və şöbə müdiri rüşvət alarkən yaxalandı

Respublika Sanitariya-Karantin Mərkəzində əməliyyat keçirildi; Saleh Novruzi, Yadulla Balışov və Tahir Vəliyev şübhəli şəxs qismində tutulub

Baş prokuror yanında Korrupsiyaya qarşı Mübarizə Baş İdarəsinin keçirdiyi əməliyyat-axtarış tədbirləri nəticəsində Səhiyyə Nazirliyinin Respublika Sanitariya-Karantin Mərkəzi publik hüquqi şəxsin baş direktoru Saleh Novruzi, direktor müavini Yadulla Balışov və Laboratoriya şöbəsinin müdiri Tahir Vəliyev cinayət başında yaxalanıblar.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə Baş Prokurorluq və Səhiyyə Nazirliyi birgə məlumat yayıb.

Qeyd olunub ki, fakt üzrə Baş İdarədə Cinayət Məcəlləsinin müvafiq maddələri ilə cinayət işi başlanıb.

Əməliyyat-istintaq tədbirləri ilə həmin şəxslərin qabaqcadan əlbir olaraq müayinə məqsədli nümunələr götürülmədən idxal və daxili istehsal məhsullarının gigiyenik sertifikatlaşdırılması və digər bu kimi qanunsuz hərəkətləri müqabilində işlədikləri quruma müraciət etmiş ayrı-ayrı vətəndaşların külli miqdarda pul vəsaitlərini rüşvət qismində almalarına əsaslı şübhələr müəyyən edilib.

Qeyd edilən vəzifəli şəxslərin xidməti otaqlarında və digər ünvənlərdə aparılmış axtarışlarla iş üzrə əhəmiyyət kəsb edən sənəd və başqa sübutlar aşkar edilərək götürülüb.

İlkin sübutlar əsasında Saleh Novruzi, Yadulla Balışov və Tahir Vəliyev şübhəli şəxs qismində tutularaq Cinayət Məcəlləsinin 311.3.1, 311.3.2, 311.3.3 (qabaqcadan əlbir olan bir qrup şəxs tərəfindən təkrar və külli miqdarda rüşvət alma) və 308.2-ci (ağır nəticələrə səbəb olan vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə) maddələri ilə təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb edilib, hər 3 şəxsin yaşı və səhhəti nəzərə alınmaqla, bəzələrdə istintaq orqanının vəsatəti, ibtidai araşdırmaya prosessual rəhbərliyi həyata keçirən prokurorun təqdimatı əsasında məhkəmənin qərarı ilə ev dustaqlığı (əsas) və vəzifədən kənarlaşdırma (əlavə) növündə qətimkan tədbirləri seçilib.

Postmüharibə dövründə 27 aprel 2024-cü il tarixinə qədər ümumilikdə azad edilmiş ərazilərdən ən azı 608 nəfərə aid insan qalıqları müəyyən edilib.

Bunu Əsir və itkin düşmüş, girov götürülmüş vətəndaşlarla əlaqədar Dövlət Komissiyasının kütləvi informasiya vasitələri üçün brifinqində Baş Prokurorluğun Kriminalistika və İnformasiya Texnologiyaları idarəsinin rəis müavini - Kriminalistika şöbəsinin rəisi Orxan Rzayev deyib.

Orxan Rzayev bildirib ki, onlardan 124-ü 2022-ci ildə, 133-ü 2023-cü ildə, 48-i isə 2024-cü ildə aşkar edilib.

O qeyd edib ki, insan qalıqlarının aşkar olunması ilə bağlı bir neçə istiqamət var: "Orada bərpa işləri həyata keçirilir. Bu zaman aşkar olunan insan qalıqları ilə bağlı koordinasiya-

lı şəkildə yaradılmış qrup hadisə yerinə ezam olunur, insan qalıqları aşkar edilir, daha sonra şəxsiyyəti müəyyənləşdirilməsi üçün işlər həyata keçirilir. Xocalı rayonu ərazisində tikinti işləri zamanı 3 kütləvi məzarlıq aşkar edilib".

Kütləvi məzarlıqlara baxış keçirilərkən aşkar edilmiş insan qalıqlarının mövcud vəziyyətinə əsasən onların bir-birinin üzərində, heç bir fərdiləşmə aparılmadan basdırıldığı müəyyən edilib.

Orxan Rzayev qeyd edib ki, "Hərbi əsirlərlə rəftara dair" və "Müharibə zamanı mülki şəxslərin müdafiəsinə dair" 12 avqust 1949-cu il tarixli Cenevrə Konvensiyalarının və "Beynəlxalq silahlı münaqişə qurbanlarının müdafiəsinə dair" həmin konvensiyalara 08 iyun

Qarabağda aşkarlanan 608 azərbaycanlının meyiti... - dünya qiymət verəcəkmi...

Fazil Mustafa: "DNK-ların müəyyən edilməsi xeyli vəsait tələb edir"

Polad Mehdiyev: "Nürnberg prosesini istifadə olunmalıdır"

1977-ci il tarixli 1 №-li əlavə Protokolu müddəaları kobud surətdə pozulub: "Bu barədə xüsusilə qeyd etmək istəyirəm ki, müharibə zamanı mülki şəxslərin müdafiəsi ilə bağlı 12 avqust 1949-cu il tarixli Cenevrə Konvensiyasının tələblərinə əsasən, münəqışə tərəflərinin üzərinə cəzədlərin fərdi qaydada dəfn olunması, bundan əvvəl ölümün təsdiq olunması, ölənlərin şəxsiyyətinin müəyyən edilməsi və bu barədə hesabatın hazırlanması öhdəlik kimi qoyulub.

Həmin konvensiyaya əsasən münəqışə tərəfləri ölənlərin ləyaqətlə və mümkün qədər mənsub olduqları dinin tələblərinə uyğun şəkildə dəfn edilməsini, həm də tapıla bilən olması üçün lazımı qaydada qorunmasını və nişanlanmasını təmin etməlidirlər".

Bu, özünə yas quran, qaçqın taleyindən haray salan ermənilərin Qarabağda azərbaycanlılara qarşı törətdiyi çoxsaylı beşəri cinayətlərdən bir hissənin əyani təsdiqidir. Hazırda bu işlər dünyanın gözü qarşısında aşkara çıxarılır.

Azərbaycan bu faktlarla bağlı müvafiq beynəlxalq qurumları məlumatlandırır. Bu vəhşiliyə dünya qiymət verəcəkmi və bu tələbi hansı qurumlar qarşısında

qaldırmalıyıq?

Milət vəkili Fazil Mustafa mövzunu "Yeni Müsavat" üçün şərh edərkən qeyd etdi ki, erməni cinayətlərinin aşkara çıxarılması, sübut edilməsi və günahkarların cinayət məsuliyyətinə cəlb edilməsi uzunmüddətli prosesdir. "Biz bu cür faktları dəfələrlə təklif etsək də, beynəlxalq ictimaiyyət, UNESCO və başqaları qiymətləndirmə niyyətində olmadıqlarını göstəriblər. Mədəni abidələrin dağıdılması ilə bağlı dəfələrlə müraciət etməyimizə baxmayaraq, reaksiya verilmədi. Buna görə də məyus olmamalıyıq. Ərazilərdə məskunlaşma prosesi getdikcə, araşdırma işləri də davam edir. Araşdırma nəticəsində kütləvi məzarlıqlar üzə çıxır. Bu rəqəmlər daha da artacaq, çünki bu illər ərzində çox sayda cinayət törədilib. Bu cinayətlərin izlərinin aşkara çıxarılması ilə əslində ermənilərin işğalçı siyasətini bir daha görürük. Dünya ictimaiyyəti yenə də bu məsələ üzərində düşünməyə çağırırıq. Bu baxımdan bütün məsələlər sənədləşdirilir. Faktlara görə cinayət işləri açılır. Konkret DNK-ların müəyyən edilməsi istiqamətində addımlar atılır. Məlum olduğu kimi, bu,

xeyli vəsait tələb edir. Biz həlak olan vətəndaşlarımızla bağlı heç bir məqamı unutmuruz. Məsələnin necə qiymətləndiriləcəyini zaman göstərəcək. Biz özümüzdə aid olanı etməliyik. Bu, uzunmüddətli prosesdir. Biz nə qədər çox erməni vəhşiliyinin sübutlarını ortaya qoya bilsək, haqlılığımız və nə qədər böyük ədalətsizliyə məruz qalacağımız bir daha dünyaya ictimaiyyətinin gündəminə gələ bilər".

Hüquqşünas Polad Mehdiyev "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirdi ki, əsas məsuliyyət Ermənistan dövlətinin üzərinə düşür: "Birinci Qarabağ müharibəsindən son antiterror tədbirlərinə qədərki dövr ərzində azərbaycanlılara qarşı törədilmiş cinayətlərdə əsas səbəbkar Ermənistan dövlətidir. Məlum olduğu kimi, söhbət separatçıların, ayrı-ayrı şəxslərin cinayətlərindən də gedir, amma Ermənistan dövlətinin əsas məsuliyyət daşıdığını xüsus vurğulamaq lazımdır. Çünki Qarabağda olan separatçı qurum Ermənistan dövləti tərəfindən yaradılmış mütəşəkkil cinayətkar qrupdur. Cinayət hüququnda bu məhz belə adlanır. Ayrı-ayrı şəxslər isə cinayətin iştirakçısı hesab

olunur. Ötən dövr ərzində Ermənistan tərəfindən azərbaycanlılara qarşı beynəlxalq cinayət hüququ ilə cinayət sayılan təcavüz, genosid, eyni zamanda insanlıq əleyhinə cinayətlər və müharibə cinayətləri törədilib. Bu əməlləri törətməklə Ermənistan dövləti 12 avqust 1949-cu il tarixli Cenevrə Konvensiyasının tələblərini pozub. Ermənistan asimmetrik müharibə aparıb. Mülki obyektlər vurulub, əsirilər və girovlar öldürülüb, soyqırımı və terror hadisələri törədilib. Eyni zamanda Azərbaycan Cinayət Məcəlləsinin bütün fəsiləri üzrə azərbaycanlılara qarşı cinayətlər törədilib. Sülh və insanlıq, şəxsiyyət, mülkiyyət, dövlət quruluşu əleyhinə cinayətlər törədilib və s. Ermənistan bu cinayətlərə görə məsuliyyət daşımalıdır. Hesab edirəm ki, Nürnberg prosesini təcrübəsindən istifadə olunmalıdır. Bu gün ölkədə cinayətkar qrupun, separatçıların "liderlərinin" mühakimə olunması, onlara dair cinayət işinin aparılmasında istiqamət onları sadaladığım istiqamətlər üzrə mühakimə etməyə yönəlib. Daxili hüquq mexanizmləri bu istiqamətdə gedir. Eyni zamanda Həqiqəti Axtaran Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsinə bu şəxslərə qarşı cinayət işi qaldırılmalıdır. Məlum olduğu kimi, Azərbaycan Ermənistan qarşı müxtəlif iddialar qaldırıb. İddialar icraatdadır. Hesab edirəm ki, cinayət işi üzrə işləməyə başlamalıyıq. Bunu başlamaq üçün sübutlar toplanmalıdır. Təbii ki, iqtisadi zərər, etnik təmizləmə ilə bağlı da Beynəlxalq Ədalət Məhkəməsinə işlər gedir. Daxili hüquq mexanizmləri bununla bağlı işləməlidir".

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
"Yeni Müsavat"

Mayın 1-də Bakı Konqres Mərkəzində “Sülh və global təhlükəsizlik naminə dialoq” mövzusunda VI Ümumdünya Mədəniyyətlərarası Dialoq Forumunun açılış mərasimi keçirilib. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tədbirdə iştirak edib. Dövlət başçısı çıxışında prioritetləri açıqlayıb, dünyaya mühüm mesajlar verib.

Tədbirin moderatoru, ABŞ-ın Corc Meyson Universitetinin Sülh və Münəqişələrin Həlli üzrə Cimmii və Rozalin Karter Məktəbinin dekani, professor Alpaslan Özerdem deyib ki, Bakıda topladığımız zaman biz sərhədləri aşan, məfkurələri keçən dərin çağırışlarla və fərşetlərlə səciyyələnen global durumun şahidiyik: “Bəşəriyyət iqlim dəyişmələri, pandemiya, terrorçuluq, kiber təhlükələr və geosiyasi gərginlik kimi mürəkkəb məsələlərlə üzleşir. Əlbəttə ki, biz münəqişələri həll etməli və sülhü qurmaliyiq. 2011-ci ildə başladıqdan sonra məhz “Bakı Prosesi” bu məqsədi vacib tutub. Burada “Sülh və global təhlükəsizlik naminə dialoq” mövzusunda forumda əməkdaşlıq formalarını, rəhbərlik üsullarını müzakirə edəcəyik”.

Daha sonra “Bakı Prosesi”ndən və Azərbaycanın mədəniyyətlərarası dialoqa töhfələrindən bəhs edən videoçarx nümayiş olunub.

Sonra Azərbaycan dövlətinin başçısı forumun açılış mərasimində nitq söyləyib.

“Məmnunam ki, burada 100-dən artıq ölkənin nümayəndəsi var. Əslində bu, 110 ölkədir. Bu, sözün əsl mənasında göstərir ki, forum çox mühüm beynəlxalq platformadır və orada mədəniyyətlərarası dialoq məsələləri müzakirə olunur. Biz indi qısa videoçarx seyr etdik, orada “Bakı Prosesi” haqqında bəhs olunur. Əslində biz prosesi başlayanda heç təşəvvür edə bilmirdik ki, onun nəticəsində insanlar - ziyalılar, siyasətçilər, qərar qəbul edənləri, media nümayəndələrini, vətəndaş cəmiyyətinin nümayəndələrini, vətəndaş cəmiyyəti bir araya gətirəcəyik, bir məqsəd ətrafında toplayacağıq ki, necə edək bizim dünyamız daha təhlükəsiz olsun. Çünki bunun əsasında mədəniyyətlərarası dialoq dayanır” - deyər Prezident bildirib: “Mən burada forumun proqramına baxdım. Görürəm o, çox geniş proqramdır, bir çox sahələri əhatə edir. Gündəlik həqiqətən genişdir - mədəniyyətlərarası dialoq, müxtəliflik, iqlim dəyişmələri, miqrasiya, sülh və təhlükəsizlik, postmünəqişə vəziyyəti, turizm, süni zəka. Mən məhsuldar müzakirələr arzu edirəm. Əminəm ki, bu müzakirələr və o cümlədən forum zamanı irəli sürülən ideyalar bizə yanaşmaları formalaşdırmağa imkan verəcək ki, mədəniyyətlərarası dialoqu necə gücləndirək, biz necə edək ki, mövcud və potensial hədələri aradan qaldırıraq?”

2019-cu ildə Bakıda görüşməyindən sonra əfsuslar olsun ki, dünya təhlükəsiz olmayıb. Əfsuslar olsun ki, biz yeni münəqişələri görürük, yeni qeyri-sabitlik məkanlarını görürük və yeni təhdidləri görürük. Əminəm ki, hörmətli nümayəndələrdən ibarət auditoriya öz töhfəsini verəcək, ideyalar və yeni yanaşmalar formalaşacaq ki, global gündəlikdə olan məsələlərə ən tənxişəlinməz həll variantları tapılsın.

Həmin məsələlərin həllində, gündəlikdə olan məsələlərin müzakirəsində Azərbaycan öz

"Cənubi Qafqazda buna icazə verməyəcəyik" - Prezidentdən xəbərdarlıq

100-dən çox ölkənin nümayəndəsinin iştirak etdiyi tədbirdə Azərbaycanın dövlət başçısı prioritetlərimizi bəyan etdi; "Sülhə doğru gedirik"; "Bizə vasitəçi lazım deyil" ...

təcürbəsi var. Hesab edirəm, yaxşı olar ki, mən burada biz bu prosesi necə gördüyümüz haqqında bir az danışım və biz necə etməliyik ki, bu müsbət tendensiyaları gücləndirək? Əsrlər boyu Azərbaycan mədəniyyətlərinin qovuşduğu məkan olub. Bizim coğrafi mövqeyimiz, Şərq ilə Qərb arasında yerləşməyimiz əslində bu tendensiyaya imkan yaradıb. Çoxmədəniyyətli və böyük etnik müxtəlifliyə malik olan Azərbaycan cəmiyyəti əsrlər boyu ən mühüm dəyərləri - tolerantlığı, qarşılıqlı hörməti, dostluq və tərəfdaşlıq kimi dəyərləri qoruyub. Əminəm ki, bir müstəqil ölkə kimi Azərbaycanın uğurlu inkişafını şərtləndirən məsələ məhz bunlardan ibarətdir...”

Dövlət başçısı qeyd edib ki, tədbirdə müzakirə oluna-caq məsələlərdən biri də çox-tərəflilikdir: “Azərbaycan öz təcürbəsinə göstərib. Biz qəti şəkildə çoxtərəfliliyə sadıq. Biz çoxtərəflilik dəyərlərini 120 ölkənin üzv olduğu Qoşulmama Hərəkatında 2019-cu ildən bu ilin əvvəlinə qədər təşviq etmişik. O, BMT-dən sonra ikinci ən böyük təşkilatdır və həmçinin bununla bağlı yekdil qərarımız oldu, sədrliyimiz yekdil qərarla əlavə bir il də artırıldı. Təbii ki, Qoşulmama Hərəkatının vacib təməl dəyərləri məhz suverenlik, ölkələrin ərazi bütövlüyü, daxili işlərə qarışmamaqdır. Biz həmin Hərəkatın təsisatlanması seqmentinin gücləndirilməsinə çalışdıq və

bununla bağlı daxildə şəbəkə yaratdıq, qadınların və gənclərin təşkilatlarını təsis etdik. Bütün bunlar məhz Azərbaycan tərəfindən yaradılıb.

Əminəm ki, Qoşulmama Hərəkatının təsisatlanması istiqamətində inkişafı gələcəkdə də davam edəcək. Çünki hazırda dünyaya nə lazımdır, bəzi böyük ölkələr bu və ya digər qütbə aid deyil, onların öz hüquqları və öz maraqları var. Onların bəzilərinin çox ağırlı-acılı müstəmləkə tarixçəsi olub və həmin ölkələrin səsi dinlənilməlidir, onlar yaddan çıxarıla bilməz. Buna görə də həmin Hərəkatda bizim sədrliyimiz məhz bu məqsədi güdürdü və biz daha çevik, daha fəal olmağa çalışdıq. İstədik Hərəkat daha təsirli olsun...”

“Biz bir məsələni də Qoşulmama Hərəkatının sədri kimi hər zaman təşviq edirdik” deyən İlham Əliyev söyləyib: “Bu, yeni müstəmləkə tendensiyalarına qarşı mübarizədir. Artıq söylədiyim kimi, həmin Hərəkatın üzvlərinin əksər hissəsinin çox ağır, qaranlıq müstəmləkə tarixçəsi olub və buna qarşı mübarizənin aparılması o deməkdir ki, biz buna inanırıq. Çünki biz ədalət naminə danışırıq, çünki biz beynəlxalq hüquq naminə danışırıq. Yəni biz belə bir məsələyə imkan verə bilərik ki, indi - XXI əsrdə bəzi Avropa ölkələri digər xalqlara müstəmləkə kimi yanaşsın. Təbii ki, biz öz səsimizi ucaltdıqda, Hərəkatda sədrliyimiz zamanı bu məsələni qaldırdıqda bu, onunla bağlı deyildi ki, biz han-

lara xoş olan tolerantlıqdan, demokratiyadan, insan hüquqlarından danışırıq, digər tərəfdən, siz də nəzərdə olan 10-dan artıq ərazidə bunun əksini edirsinizsə, bu, riyakarlıqdan, ikili standartlardan başqa bir şey deyil. Əlbəttə ki, bu sahələrdə həmin yanaşma tətbiq oluna-cadır.

Azərbaycan COP29-a yekdil qərarla ev sahibliyi edən ölkə seçildi. Biz indi öz rolumuzu körpülərin salınmasında görürük. Mən tariximiz, coğrafiyamız, qarşılıqlı əlaqələrimiz, Avropa təsisatları ilə olan münasibətlərimiz, eyni zamanda, coğrafi baxımdan Qərb ilə Şərq arasında yerləşməyimiz barədə söylədim ki, biz bu amillərlə çox iş görə bilərik. Hazırda biz qeyd edirik ki, əvvəlki sədrliyimiz zamanı olduğu kimi körpülər salmağa çalışacağıq.

Əlbəttə ki, iqlim dəyişmələrinə aid olan məsələlərə gəldikdə, bizə maliyyə vəsaiti lazımdır. Bəli, maliyyə məsələsi öz növbəsində COP29-un əsas mövzusu olacaq.

Lakin bizə həmrəylik və qarşılıqlı etimad lazımdır. Biz bir-birimizi gü-nahlandırmalı deyilik ki, kim planetə daha çox zərər vurub. Yaxud da global istiləşməyə görə kimin daha çox məsuliyyət daşması ilə bağlı mübahisə etməməliyik. Əgər biz bu davranışı davam etdirsək, onda bunun sonu faciə olacaq. Mən bu yaxınlarda tərəfdaşlarımızla iqlim dəyişikliyi ilə bağlı danışdım. Bu, qaçılmazdır. Çünki biz neft hasil edən ölkəyik və dedim ki, neft-qazımızın olması bizim günahımız deyil. Başqalarının da belə təbii sərvətləri var və əlbəttə ki, onların öz təbii sərvətlərindən ölkələrinin faydası üçün istifadə etmək imkanı var. Azərbaycana gəldikdə, bu imkan neinki Azərbaycana aiddir, biz təbii qazımızı səkkiz ölkəyə çatdıraraq onların enerji təhlükəsizliyinə töhfə veririk. Əgər biz bu gün məhz yol təchizatlarına, enerji təchizatlarına baxsaq görürük ki, onlar çox müxtəlifdir. Ona görə bizim söylərimiz körpülərin salınmasına yönələ-cək.

Avropa-Qlobal Cənub istiqamətinə və həmrəyliyə gəldikdə, biz buna nail ola bilərik. Bunun üçün biz ürkədən çalışmalıyıq, gündəliyimiz də buna köklənib. Eyni zamanda bizim özümüzün yaşıl gündəliyimiz var və biz bunu xeyli əvvəl başlamışıq. Hətta xüsusilə COP29-a sədrlik bizə tapşırılma qeyd edildi ki, bizdə 2 qıqavat Günəş və külək enerjisi stansiyaları işə düşəcək və 2030-cu ilə qədər əlavə 5 qıqavat da istismara veriləcək. Bunun sayəsində bərpaolunan enerjiyi elektrik enerjisi istehsalında istifadə etmək üçün bizə imkan yarana-cadır. Bütün bunlar üçün biz çox yaxşı sərmayə şəraiti yaratmışıq, sərmayədarlar var. Biz həmçinin bərpaolunan enerji mənbələrindən istifadə edirik. Bu, elə bir faktıdır ki, biz onun əsasında beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən dəyərlandırıl-məliyik, yalnız sırf neft-qazın olması ilə deyil. Yeni biz bununla bağlı hər hansı səhv addım atmırıq. Azərbaycan, onun göstəriciləri, iqlim dəyişmələrinə gəldikdə, hesab edirəm ki, onlar nümunəvi hesab oluna bilər.

Yekun bir məsələni də qeyd etdim. Bu da sizin müzakirələr gündəliyinizə aiddir ki, sülh və təhlükəsizlik münəqişədən sonrakı

vəziyyətlə bağlı olan məsələlərdir. Azərbaycan sülhü müharibə vasitəsilə təmin etdi. Hesab edirəm ki, bu, lazımcına nəzərdən keçirilməlidir. Biz demək olar 30 il ərzində işğal altında olmuşuq. Bütün əvvəlki dialoq forumlarında mən işğal və ədalətsizlik haqqında danışmışam və bildirmişəm ki, insanlar bundan əziyyət çəkiblər. Bizim beynəlxalq səviyyədə tanınmış ərazimizin 20 faizi demək olar ki, müstəqilliyin ilk illərindən 2020-ci ilədək işğal altında qalıb və bir milyona yaxın azərbaycanlı qaçqın və məcburi köçkün olub, biz etnik təmizləməyə məruz qalmışıq. Bu, Qarabağda və Şərqi Zəngəzurda baş verib. Burada tamamilə yerlə-yeksan olunan sahələr görmüşük. İndi biz azad edilmiş ərazilərə daxil olanda bunu öz gözümüzə görə bilərik. Əminəm ki, iştirakçılardan bəziləri azad olunmuş ərazilərə baş çəkəcəklər. Biz öz səsimizi ucaltırmışıq, biz ürkədən çalışdıq, diplomatiya sahəsində işlədik, bütün beynəlxalq təşkilatlar qətnamələri və qərarları qəbul etdi və orada erməni qüvvələrinin çıxarılması tələb olunurdu. O cümlədən BMT-nin Təhlükəsizlik Şurası dörd qətnamə qəbul etdi. Amma bu, işləmədi, çünki implementasiya mexanizmi yox idi. Bu, bizim diqqətimizdən kənarda qala bilməzdi. Həmin qətnamələri qəbul edənlər heç bir şey etmədilər ki, onlar icra olunsun. Odur ki, biz sülhə müharibə yolu ilə nail olmalı idik və 2020-ci ildə 44 günlük Vətən müharibəsi nəticəsində ərazilərimizin böyük hissəsini azad etdik. Ötən ilin sentyabr ayında isə biz öz ərazi bütövlüyümüzü, suverenliyimizi tam şəkildə bərpa etdik. İndi isə biz münəqişədən sonrakı vəziyyətə gəldikdə, bir daha deyirəm, Azərbaycan çox fəal çalışır, Azərbaycan məhz Ermənistan sülh sazişi ilə bağlı danışıqlara başlamaq təşəbbüsünü irəli sürdü. Azərbaycan məhz o ölkədir ki, baza prinsiplərini, hətta sülh sazişinin layihəsini hazırladı. İndi iki ölkə arasında danışıqlar gedir və bu danışıqlar bizim təkliflərin layihəsi üzərində aparılır. Demək olar ki, 30 il insanlar əziyyət çəkib, beynəlxalq hüquq pozulub, bizim bütün mədəni, tarixi məkanlarımız, o cümlədən 67 məsciddən 65-i erməni vandalları tərəfindən tamamilə məhv edilib. Qeyd edirəm ki, bəzi ölkələr Ermənistanə dəstək verirdi.

Ötən ilin sentyabr ayında biz ərazi bütövlüyümüzü, suverenliyimizi tam bərpa edəndən sonra Ermənistanın dırnaqarası qaran-torları tərəfindən siyasi hücumlara məruz qaldıq. Buna baxmayaraq, biz yenə sülh təklif etdik. İndi isə biz əslində müsbət tendensiyaya və sülhə doğru gedirik, sərhədlərin delimitasiyası başlayıb. Nəinki delimitasiyası, hətta demarkasiyası başlayıb. Mən burada çıxış etdiyim zaman bu iş gedir. Buna iki ölkə tərəfindən hər hansı bir vasitəçi olmadan nail olunub. Bu, bir daha onu göstərir ki, bizə vasitəçi lazım deyil. Xüsusən də o insanlar ki, məhz öz məqsədlərini güdürlər və yardım etmək istəmirlər. Onlar bizim bölgəyə öz fərdi, siyasi və iqtisadi maraqları naminə müdaxilə etmək istəyirlər. Onlar həmin alova yenidən odun atmaq istəyirlər. Biz Cənubi Qafqazda buna icazə verməyəcəyik, imkan verməyəcəyik. Otuzillik toqquşmadan sonra Ermənistan da aydın şəkildə anlayır ki, biz Cənubi Qafqazda sülh istəyirik və sülh bu bölgədə yalnız Azərbaycanla Ermənistan arasında normalaşma vasitəsilə həll oluna bilər”.

Açılış mərasimindən sonra forum işini plenar və panel sessiyalarla davam etdirilib.

□ **Analitik söbə**

Azərbaycan Mərkəzi Bankının İdarə Heyəti mayın 1-də keçirilən iclasında uçot dərəcəsinin 7.5 faizdən 7.25 faizə, faiz dəhlizinin yuxarı həddinin 8.5 faizdən 8.25 faizə endirilməsi, faiz dəhlizinin aşağı həddinin isə 6.25 faiz səviyyəsində dəyişməz saxlanılması haqqında qərar qəbul edib.

Mərkəzi Bankdan "Yeni Müsavat"a verilən məlumata görə, qərar faktiki və proqnozlaşdırılan inflyasiyanın hədəflə (4±2 faiz) müqayisəsi, inflyasiya gözləntilərinin stabilizəməsi, risk balansında baş verən dəyişikliklər nəzərə alınmaqla verilib: "Proqnozlaşdırılan inflyasiyanın aşağıya doğru dəyişdiyini nəzərə almaqla faiz dəhlizinin yuxarı həddinin və uçot dərəcəsinin azaldılması monetar şəraitin yumşalmasına yönəldilib. Aşağı həddin dəyişməz saxlanılması isə banklararası faizlərin dəyişməliyinin azaldılmasına xidmət edir. Faiz dəhlizinin bu parametrləri müəyyənləşdirilərkən onların banklararası pul bazarındakı faizlərə təsir potensialı da nəzərə alınıb".

Tənzimləyici bildirir ki, İdarə Heyətinin ötən iclasından bəri illik inflyasiya tempi azalmağa davam edib: 2024-cü ilin martında 12 aylıq inflyasiya 0.4 faiz, 12 aylıq baza inflyasiya isə 1 faiz təşkil edib. İllik ərzaq deflyasiyası 1.1 faiz, qeyri-ərzaq inflyasiyası 1.1 faiz, xidmətlər inflyasiyası isə 2.2 faiz olub: "Aşağı inflyasiya mühiti inflyasiya gözləntilərinin azalmasını dəstəkləyir. Aparılan sorğuların nəticələrinə görə, birinci rübdə inflyasiyanın yüksələcəyini gözləyən ev təsərrüfatlarının payı bundan öncəki rüblə müqayisədə 1 faiz bəndi azalıb.

Inflyasiyanın xarici fonu əlverişli olaraq qalır. Qlobal inflyasiya dünya əmtəə qiymətlərinin aşağı düşməsi nəticəsində yavaşlayıb. Dünya Bankının məlumatına əsasən əmtəə qiymətləri indeksi 2024-cü ilin martında əvvəlki ayla müqayisədə artsa da, illik əsasda 0.3 faiz, o cümlədən qeyri-enerji qiymətləri üzrə 2.4 faiz enib. BMT-nin Ərzaq və Kənd Təsərrüfatı Təşkilatının (FAO) məlumatına görə isə ərzaq qiymətləri indeksi martda illik əsasda 7.7 faiz azalıb. Manatın nominal effektiv məzənnəsinin (2023-cü il də 19.3 faiz və 2024-cü ilin birinci rübündə 2.7 faiz) bahalaşması idxal inflyasiyasının azalmasına əlavə töhfə verib".

Mərkəzi Bankdan deyilənə görə, profitli tədiyə balansını valyuta bazarında tarazlığın qorunmasında həlledici rol oynayır. Tədiyə balansının əsas komponenti olan ticarət balansında 2024-cü ilin birinci rübündə 2.3 milyard ABŞ dolları

Mərkəzi Bankdan mühüm qərar - manata təsiri nə olacaq?

İqtisadçı: "Inflyasiya, idxal inflyasiyası və sair arzuolunan istiqamətlidir, bunlar imkan verir ki, sərt monetar siyasətdən tədricən yumşalmaya gedilsin"

məbləğində profit formalaşdırıb: "Yenilənmiş proqnozlara əsasən mövcud meyillər davam edəcəyi təqdirdə, 2024-cü ilin yekunu üzrə də cari əməliyyatlar hesabının profitli olacağı gözlənilir".

AMB pul siyasəti alətlərini maliyyə bazarlarının müxtəlif segmentlərində gedən proseslər və bank sisteminin likvidlik mövqeyindəki dəyişiklikləri nəzərə almaqla tətbiq edir: "Pul siyasəti alətlərindən aktiv istifadə pul bazarında orta faizlərin Mərkəzi Bankın faiz dəhlizi daxilində hərəkətini təmin edir. Aprel ayının ötən dövründə 1 günlük təminat-sız əməliyyatlar üzrə orta faiz (1D AZIR) 6.66 faiz (martda 6.52 faiz) olmaqla faiz dəhlizi daxilində formalaşmış. Son vaxtlar banklararası bazarda faizlərin faiz dəhlizi daxilində artması, 1D AZIR indeksi ilə uçot dərəcəsi arasındakı fərqin azalması müşahidə edilir. Bu dövrdə avtonom (pul siyasətindən kənar) amillərin, xüsusən də dövlət büdcəsindəki profitlə əlaqədar olaraq hökumət hesabları qalıqlarının artımı bank sistemindeki likvidliyə azaldıcı təsir edib. İlin əvvəlindən bəri Mərkəzi Bankın notları və dövlət qiymətli kağızları üzrə gəlirlilik də əsasən artım istiqamətində dəyişib".

AMB İdarə Heyətinin ötən iclasından bəri inflyasiyanın risk balansında əhəmiyyətli dəyişiklik baş verməyib: "Geosiyasi gərginliklər, mühüm beynəlxalq ticarət yollarında yaranan maneələr, iqlim dəyişiklikləri, dünya bazarında əmtəə qiymətlərinin və tərdəş ölkələrdə inflyasiyanın dəyişməliyini xarici məşəli başlıca inflyasiya riskləri olaraq qalır. Bununla belə, dünyada monetar şərtlərin sərt olaraq qalması, ortamüddətli perspektivdə aparıcı ölkələrdə mərkəzi bankların faizləri daha mülayim endirməsi gözləntiləri qlobal inflyasiyanı azalda- caq amildir. Inflyasiyanı artır- ra biləcək başlıca daxili risk isə yerli xərc amillərinin, eləcə də dövlət xərclərinin aktivləşməsi və məcmu tələbin izafi artımı ilə əlaqədardır. Ümumilikdə, inflyasiyanın artırıcı və azaldıcı riskləri bir-birini tarazlaşdırır. Mövcud şərtlərin dəyişməz qalacağı təqdirdə, 2024-cü və 2025-ci illərdə illik inflyasiyanın hədəf daxilində (4±2%) olacağı gözlənilir (aprel proqnozu: 2024-cü ilə 3.5 faiz və 2025-ci ilə 4.2 faiz)". Göründüyü kimi, Mərkəzi Bank apreldə 2024-cü ilə inflyasiya proqnozunu azal- ma istiqamətində dəyişdirib: 5.3 faizdən 3.5 faizə.

Tənzimləyicinin pul siyasəti ilə bağlı növbəti qərarları faktiki inflyasiyanın proqnozla müqayisəsindən, xarici və daxili məşəli risk amillərinin dinamikasından asılı olacaq: "Inflyasiya amillərinin taraz- lıq səviyyəsi, inflyasiyanın cari dinamikası və pul siya- sətindən kənar amillərin mo-

netar şəraitə və məcmu tələ- bə təsiri faiz dəhlizi para- metrlərinin yaxın perspektiv- də dəyişməz saxlanılması ehtimalını yüksəldir. Qarşı- dakı dövrdə də makroiqtisadi göstəricilərin hərtərəfli təhlili davam etdiriləcək, ölkədə qiymət sabitliyini təmin et- mək üçün bütün mövcud va- sitələrdən istifadə ediləcək".

AMB İdarə Heyətinin sədrin Taleh Kazımovun de- diyinə görə, manatın nomi- nal effektiv məzənnəsi 2024-cü ilin I rübündə 2.7 fa- iz möhkəmlənib. O bildirib ki, bu ilin sonuna kimi manatın nominal effektiv məzənnəsi 13.1 faiz möhkəmlənəcək. T.Kazımov həmçinin AMB-nin cari ildə neft və qaz qiymətlərinə dair proq- nozunu da açıqlayıb. Quru- ma görə, 2024-cü ildə neftin bir barelinin orta qiyməti 85.7 ABŞ dolları, 2025-ci il- də isə 83.5 ABŞ dolları ola- caq. Qazın qiyməti hər min kubmetr üçün 2024-cü ildə 281 dollar, 2025-ci ildə 299 dollar proqnozlaşdırılır.

Mərkəzi Bankda hesab edirlər ki, 2024-cü ilin yeku- nunda Azərbaycan 3,5-4 fa- izlik iqtisadi artıma nail ola- caq. Ötən ilin dekabrında qu- rum bu il üçün 3-3,5 faizlik ar- tım proqnozlaşdırırdı. AMB-nin qeyri-neft ÜDM-nin artım tempinə dair mövqeyi dəyişməyib: bu il 5,5 faiz artı- cağını gözləyir. 2025-ci ildə isə ÜDM-in 3 faiz, qeyri-neft ÜDM-in isə 5-6 faiz artımı proqnozlaşdırılıb.

Bundan əlavə, AMB

netar siyasətdən tədricən yumşalmaya gedir. Sərt si- yasət bir tərəfdən inflyasiya- nı cilovlayırsa, digər tərəfdən də iqtisadi aktivliyin artması- nın qarşısını alır. Təbii ki, uçot dərəcəsi hələ ki Azərbay- canda tam işlək alət deyil, daha çox banklararası ba- zarda faizlərə təsir edir. La- kin son bir ildə görülən işlər müəyyən qədər uçot dər- cəsinin təsirlərini artırıb".

Ekspertə görə, inflyasiya Mərkəzi Bankın proqnozlaşdırdığından da az ola bilər: "Qlobal ba- zarlarda qiymət azalmaları buna zəmin yaradır. Digər tərəfdən, manatın məzə- nəninin sabit saxlanması da buna imkan verir. Lakin ha- zırda müşahidə olunan müsbət tendensiya xarici amillərin təsiri ilə dəyiş- məsi ehtimalını da istisna etmək olmaz".

Millət vəkili, Milli Məclis- in İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitə- sinin üzvü Vüqar Bayra- mov hesab edir ki, uçot dər- cəsinin endirilməsi inflyasiya səviyyəsinin azalması və bu meyillərin hədəf di- apazonu daxilində forma- laşması, həmçinin makro- iqtisadi sabitliyin qorun- ması ilə bağlıdır: "2023-cü ilin noyabr ayından başlaya- raq Mərkəzi Bank uçot faiz dərəcəsinə azaldılması ilə bağlı qərarlar qəbul edib. İn- di də Mərkəzi Bankın uçot dərəcəsinə endirməsi gözlə- nilən idi. Çünki makroiqtisadi sabitlik və istehlak baza-

2024-cü ilin sonuna cari əməliyyatlar balansının 7 milyard ABŞ dolları təşkil edəcəyini gözləyir. T.Kazımovun dediyinə görə, 2025-ci ildə cari əməliyyat- lar balans 6.5 milyard ABŞ dolları ertəfında olacaq.

İqtisadçı-ekspert Rəşad Həsənov hesab edir ki, AMB-nin qərarı düzgün və gözləniləndir: "O baxım- dan ki, artıq Mərkəzi Bank tə- rəfindən izlənilən göstərici- lər: inflyasiya, idxal inflyasi- yası və sair arzuolunan isti- qamətlidir. Bunlar imkan ve- rir ki, Mərkəzi Bank sərt mo-

ndakı mövcud qiymət sə- viyyəsi buna zəmin yaradır. Bununla yanaşı, baş bank hələlik faiz dəhlizi ilə bağlı konservativ siyasətini da- vam etdirir. Bu baxımdan da azalmalar mərhələli həyata keçirilir.

Mərkəzi Bankın son açıq- lamasında sözügedən qəra- rın əsas səbəbi də məhz inflyasiya gözləntilərinin sta- bilitizəməsi, profitli tədiyə balans ı və digər pul siyasəti alətləri ilə əlaqələndirilir.

Faiz dəhlizinin aşağı həddini dəyişdirilməməklə Mərkəzi Bank öz notlarının optimal gəlirliyini qoruyub saxlamağa çalışır. Bununla, baş bank qiymətli kağızlar bazarındakı mövqeyini güc- ləndirməyə və sektor iştirak- çılarında daha çox vəsait cəlb etməyə çalışır. Öncə də

qeyd etdiyimiz kimi, bu on- dan xəbər verir ki, Mərkəz Bank öz notlarının son faiz dərəcələri üzrə kəskin azal- malara getməyi hədəfləmir".

Millət vəkili bildirir ki, hələlik uçot dərəcəsinin kredit faizlərinə ciddi təsiri yoxdur: "Əvvəlki açıqlama- mızda qeyd etdiyimiz kimi, bu təsirlərin müşahidə olunması üçün hələ bir müddət lazımdır. Bu heç də Mərkəzi Ban- kın mövcud fəaliyyəti ilə bağlı deyil. Bununla yanaşı, Mər- kəzi Bankın belə qərarlarını gəlirlilik əyirisi ilə yanaşı, kredit və depozit bazarına da təsir göstərməsi olduqca vacibdir.

Digər tərəfdən, son aylar depozit faizlərində də artımlar müşahidə olunur. Artıq sistem əhəmiyyətli banklar illik manat depozitlərini 9.0 faizlə qəbul edirlər. Bir müddət öncə orta hesabla 6.0 faiz təklif olunur- du. Depozit faizlərindəki ar- tımlara Blumberq platforma- sında banklar arasında milli valyutada bağlanan əqdlərin sayı və eləcə də onların orta- çəkili faiz dərəcəsi də təsirsiz ötürməyib. Belə ki, Mərkəzi Bank bankların passiv aktivlə- rinin bir hissəsini öz notları va- sitəsilə cəlb edə bilib və bu da banklarda əlavə vəsaitlərə tə- ləb yaradır. Amma bankların daha bahalı borclarımlarının kredit faizlərini artıracağı istis- na deyil. Bu baxımdan, uçot dərəcəsi daxil olmaqla, digər alətlər vasitəsilə kredit faizlə- rində optimallığın qorunması çox vacibdir".

“Böyük Qayıdış” prosesi çərçivəsində artıq Şuşa şəhərinə də köç başlayır. Bu barədə Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsinin məlumatında bildirilir ki, Şuşa şəhərinə ilkin mərhələdə köçürüləcək ailələr arasında püşkatma keçirilib. Tədbirdə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Şuşa rayonunda xüsusi nümayəndəliyinin, Şuşa Rayon İcra Hakimiyyətinin və Dövlət Komitəsi yanında İctimai Şuranın nümayəndələri də iştirak ediblər.

Qeyd edək ki, Şuşa şəhərinə köçürüləcək ailələr çoxmənzilli binalarda mənzillə təmin olunacaqlar. Yeni yaşayış sahələri indiyədək respublika ərazisində müxtəlif yerlərdə müvəqqəti məskunlaşmış və Şuşa şəhərində daimi qeydiyyatda olan məcburi köçkünlərə verilir. İlk püşkatma şəhid ailələri, qazilər və şəhərdə tikinti, bərpa-quruculuq işlərində çalışan 20 ailə arasında keçirilib və onların hər birinə ailə tərkibinə uyğun mənzil təqdim edilib. Mənzillər 2, 3, 4, 5 otaqlıdır. Püşkatmada iştirak etmiş ailələrin may ayının əvvəllərində Şuşa şəhərinə yola salınması nəzərdə tutulur. Şuşa şəhərinə köçürüləcək ailələr arasında püşkatma mərhələli şəkildə davam etdiriləcək.

Şuşaya ilk köçün məhz mayın əvvəlində (böyük ehti-

Şuşaya köç başlayır - bəs şuşalıları özləri fərdi ev tikə bilərmə?

8 mayda işğal olunmuş mədəniyyət paytaxtımıza məhz bu ərəfədə geri dönüş başlayır

malla 8 may - red.) baş tutması həm də böyük anlam daşıyır - Şuşa 1992-ci ildə erməni-

lər tərəfindən məhz mayın əvvəlində tutulmağa başlamışdı, 8 mayda tam işğal olun-

muşdu.

Bəs növbəti köç hansı tarixlərə planlaşdırılır? İlin so-

nunadək nə qədər ailə Şuşaya - doğma yurduna dönəcək? Əsas suallardan biri də budur: Şuşada xeyli həyət evi olan şuşalılar var, onların mülkləri işğal vaxtı dağıdılıb. Bu şəxslərə həyətəyını sahələrində öz hesablarına fərdi yaşayış evi tikməsinə icazə varmı?

“Qaçqınkom”dan verilən məlumata görə, “Böyük Qayıdış” proqramı uğurla icra olunur. 2024-cü ildə Şuşadan başqa daha 5 şəhərimizə qayıdış planlaşdırılıb və artıq bu planın reallaşdırılması prosesi gedir. Şuşa şəhərində 23 binadan ibarət yaşayış kompleksində aparılan tikinti

kompleksdə 450 mənzil var. Bununla yanaşı, şəhərdə 17 binadan ibarət 2-ci yaşayış kompleksi də inşa edilir. 4,25 hektar ərazidə yerləşən kompleksdə ikimərtəbəli və üçmərtəbəli binalar tikiləcək. Kompleksdəki 238 mənzildən 119-u ikiotaqlı, 119-u isə üçotaqlı olacaq.

Keçən ilin oktyabrında isə Prezidentin Şuşa rayonunda xüsusi nümayəndəsi Aydın Kərimov məlumat vermişdi ki, 2024-cü ilin birinci rübündə əhalinin Şuşaya köçünə başlanılacaq, ilkin olaraq birdəfəlik 400-dək ailənin köçürülməsi nəzərdə tutulub. Konkret may ayında Şuşa şə-

hərinə 50 məcburi köçkün ailəsinin köçürülməsi planlaşdırılıb.

“Yeni Müsavat”ın məlumatına görə, işğaldan əvvəl fərdi həyət evləri olmuş Şuşa sakinləri də Şuşada yeni inşa edilmiş binalardan ibarət yaşayış komplekslərinə köçürüləcək. Gələcəkdə onların şəxsi vəsaitləri ilə özlərinə fərdi ev tikməsinə şərait yaradılıb-yaradılmayacağı barədə isə hələlik rəsmi qərar yoxdur.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

İrəvan reallıqları anladımı - Mirzoyanın “kommunikasiyaların açılmasına hazırıq” bəyanatı...

Deputat Arzu Nağıyev: “Ermənistan 3+3 formatından çıxış edərsə, bu, onları düşdükləri çətin vəziyyətdən çıxara bilər”

Ermənistan Azərbaycan və Türkiyə ilə bütün regional və beynəlxalq nəqliyyat kommunikasiyalarının açılmasına hazırdır. APA-nın xəbərinə görə, bu fikirləri “Al Jazeera” telekanalına müsahibəsində Ermənistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan səsləndirib. O vurğulayıb ki, regional nəqliyyat əlaqələrinin bərpası ölkələrin iqtisadi tərəqqisinə xidmət edəcək. Nəzərə çatdıraraq ki, kommunikasiyaların bugünkü açılmaması məhz Ermənistanın təcridatçı siyasətinin nəticəsidir. İndi belə görüntü var ki, İrəvan Azərbaycan və Türkiyə ilə normal qonşuluqdan başqa çıxış yolu olmadığını - reallıqları dərk edib. Bəs bundan sonra necə davranacaqlar? Yəni də siyasəti manevrlər edərək vədlərindən qaçacaqlar, yoxsa əməli işlərə keçəcəklər? Bunun üçün onlar ilkin hansı addımları atmalıdır?

Deputat, Milli Məclisin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiyaya qarşı mübarizə komitəsinin üzvü Arzu Nağıyev “Yeni Müsavat”a deyib ki, Ararat Mirzoyan Qəterdə səfərdə olarkən

“Əl-Cəzirə”yə bir sıra açıqlamalar verib. Erməni xarici işlər naziri müsahibəsində həm Moskva, həm də ABŞ və Avropa ilə münasibətlərin inkişafına çalışır: “Ararat Mirzoyan Azərbaycanla sülh müqaviləsi bağlanması üçün atılan addımlardan da bəhs edib. Qeyd edib ki, Azərbaycanla həqiqi sülhün bərqərar olması, ərazi bütövlüyünün tanınması üçün sərhədlərin demarkasiyası, demilitasiyası tədbirlər görülür. Bu tədbirlər 1991-ci ildə Almati

deklarasiyası üzrə gerçəkləşir. Yeni 1991-ci ildə Azərbaycanla Ermənistanın arasında hansı sərhədlər olubsa, həmin sərhədlərin bərqərar olunması istiqamətində addımlar atılır”.

Deputat bildirib ki, Ermənistanın xarici işlər nazirinin çıxışı göstərir ki, qarşı tərəf reallığı anlamağa başlayıb: “Bunun özü çox müsbət bir məsələdir. Ararat Mirzoyan bütün beynəlxalq kommunikasiyaların, həm Azərbaycan, həm də Türkiyə isti-

qamətində açılışına Ermənistanın hazır olduğunu da bəyan edib. Məlum məsələdir ki, Ermənistan tənəzzülə uğrayan iqtisadi vəziyyətini düzəltmək istəyirsə, bu addımlar atılmalıdır. Bu gün Ermənistanın iki çıxış nöqtəsi var - İran və Gürcüstan üzərindən digər ölkələrlə əlaqə qura bilərlər. Əgər Ermənistan 3+3 formatından çıxış edərsə, təbii ki, bu, onları düşdükləri çətin vəziyyətdən çıxara bilər. Azərbaycanla sülh müqaviləsini bağlamaqla Ermənistan özünü

işləri demək olar ki, başa çatıb. Üçmərtəbəli və beşmərtəbəli binalardan ibarət

TDT Baş katibi: “COP29 faydalı və əhəmiyyətli platformaya çevriləcək”

“Bakıda keçirilən mühüm global əhəmiyyətli tədbirlər Azərbaycanın istər iqlim dəyişikliyi, istərsə də global əhəmiyyətli narahat edən problemlərə son dərəcə böyük önəm verdiyini göstərir”.

Bunu APA-ya açıqlamasında Türk Dövlətləri Təşkilatının (TDT) Baş katibi Kubançibek Ömürəliyev bildirib:

“Bu forumun əsas mövzularından biri mədəniyyətlərarası dialoqdur. Demək istəyirəm ki, indiki dövrdə dialoq son dərəcə vacib əhəmiyyət kəsb edir. Bu kimi forumlar hər bir iştirakçı dövlətlər üçün deyil, istər iqlim dəyişikliyi, istərsə də münafişələrədən əziyyət çəkən hər bir ölkə üçün faydalıdır. Belə bir əhəmiyyətli forumun təşkilatçısı olan Azərbaycan bu kimi problemlərin həllinə böyük önəm verdiyini göstərir”.

O, noyabr ayında paytaxtımızın ev sahibliyi edəcəyi BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasına (COP29) da toxunub:

“COP29 da iqlim dəyişikliklərinə istiqamətlənən forumdur. İştirakçı ölkələr burada iqlim dəyişiklikləri ilə mübarizəyə dair strategiyalarını təqdim edəcəklər. Hesab edirəm ki, bu tədbir də bir çox baxımdan faydalı və əhəmiyyətli platformaya çevriləcək”.

xilas etmiş olacaq. Ararat Mirzoyanın çıxışı da göstərir ki, artıq Ermənistanda real iqtisadi-siyasi vəziyyəti anlayıblar. Başa düşüblər ki, əsassız iddialarla özünü təcrid durumuna salıblar. Təbii ki, Azərbaycan bu gün istədiyi logistik daşımaları müxtəlif istiqamətdən edə bilər və edir. Zəngəzur dəhlizi isə təkəcə Azərbaycanın

deyil, Ermənistanın da bu istiqamətdə dirçəlməsi üçün vacibdir. Ermənistan düşdüüyü acınacaqlı durumdan çıxmaq istəyirsə, Azərbaycanla sülh müqaviləsi bağlamalıdır. Ermənistan üçün beynəlxalq yolların açılmasının başqa yolu yoxdur”.

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
“Yeni Müsavat”

Yaba ilə dovğa

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Ötən yazılarımdan birində külək enerjisi qurğularımızın pərlərinin fırlanmadığını tənqid etmişdim, sektorda çalışan hörmətli yoldaşlardan biri mənə cavab verdi: “Əslində o qurğuların pəri yellənməli deyil. Biz dünyada ilk dəfə elmi ixtiraya, kəşfə imza atmışıq, küləkdə fırlanmayan pərdənə enerji alırıq. Hazırda alimlərimizlə birgə daha bir yenilik üzərində gərgin iş gedir. Bu dəfə vakuum, havasızlıq şəraitində dayanmış külək qurğusundan enerji alınacaqdır. Ancaq bunlar hamısı dövlət sirridir, yaxşı olar belə şeyləri qəzetdə yazmayasınız. Yazanda da ehtiyatla yazın, düşmənlər oxuyub başa düşməsin”. Sitatın sonu.

Vallah, nə deyim, matım-qutum qurudu. Halal olsun. Belə alimlərimizlə fəxr edirik. Əziz yoldaş başqa detalları da açıqlamışdı, lakin söhbət konfidensial - gizli olduğu üçün hamısını yazmıram. Onsuz xarici düşmənlərimiz çoxdur.

Xarici demişkən, bugünlərdə bir maraqlı tuthatutun da anonsu verildi, lakin nədənsə xəbərin dalı gəlmədi (ya da gəlib, mən görməmişəm). Söhbət respublika Sanitariya-Karantin Mərkəzinin rəhbərliyinin həbsindən gedir.

İlk növbədə burada bir dəqiqləşdirməyə də ehtiyac vardır: bu hansı qurumdur? El arasında siçan-pişik idarəsi adlanan idarədən söhbət gedir, yoxsa siçan-pişik ayndır? Hər halda, mənim yadıma gəlir ki, siçan-pişiyin rəsmi adı Sanepidemstansiya olmalıydı.

Bunlar hamısı dövlətçilik üçün vacib faktorlardır. Ola bilər ikisi də sanitariya ilə məşğul olsun, lakin biri siçan-pişiyə, o biri canavar və çaqqallara xidmət göstərsin.

Son anda tuthatut xəbəri dəqiqləşdi, baş prokurorluğun açıqlamasını əldə etdim. Deyir, həqiqətən “Baş prokuror yanında Korruptsiyaya qarşı Mübarizə Baş İdarəsi tərəfindən keçirilmiş əməliyyat-axtarış tədbirləri nəticəsində Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin Respublika Sanitariya-Karantin Mərkəzi publik hüquqi şəxsin baş direktoru Saleh Novruzi, direktor müavini Yadulla Balışov və Laboratoriya şöbəsinin müdiri Tahir Vəliyev cinayət başında yaxalanıblar”. Sitatın sonu.

Qısa yazsaq, saxta sənədlər verir, rüşvət alır, başqa qanunsuz hərəkətlərə yol vermişlər.

Eyni zamanda yenə bir dəqiqləşdirmə lazımdır: bunların ölkəmizdəki karantin rejiminə daxil vaxtı varmı? Axı bütün dünyada koronavirus qurtarsa da dəfələrlə baş qərargah, ya da operativ qərargah - bunların fərqi yoxdur - tərəfindən xalqa açıqlama verilir ki, növbəti 3 ayda sərhəd bağlı qalacaqdır, çünki koronaya görə karantin rejimidir. Nəticədə əhali çaş-baş qalırdı. Xalqın hökumətə etimadı azalır, kiçilir, virus boyda olurdu. Bəzən etimadı görmək üçün mikroskopa ehtiyac yaranırdı. Nə yaxşı ki, son günlərdə dövlət rəhbərliyi xalqa izahat verdi, sərhədlərin təhlükəsizliyə görə bağlı saxlandığını açıqladı. Deməli, neçə aydır karantin idarəsi xalqı aldadırmış!

Güman edirəm onları bu səbəbdən tutublar. Biz hər şeyi bağışlayırıq, yalnız xalqa yalan danışmağı heç zaman! İstəyirsən rüşvət al. İstəyirsən oğurluq elə. Lap gecə get, Hökumət Evinin bulvardakı binasını sök, apar, Novxanıda özünə villa düzəlt. Bunların hamısını bağışlamaq mümkündür. Hər şeyin zamana ehtiyacı var. Məşallah, neft gəlirlərimiz çoxdur, bugünlərdə “Tesla”nın səhmlərini də Neft Fondumuz aldı, ondan sonra İlon Maskın vəziyyəti yaxşılaşdı. Dərhal. Biz səhmi alana qədər “Tesla” düşə-düşə gedirdi. Uzun sözün qısa, yalnız yalanı əfv etməyimiz mümkün deyildir.

Hələlik bu qədər. Siz yazını təzədən oxuyun, mən də gedim təzə aldığım yaba ilə dovğa içim.

5 aprelə keçirilən Avropa İttifaqı-ABŞ-Ermənistan danışıqlarının nəticəsi olaraq əldə edilən gizli razılaşmalardan biri də İrəvanın silahlandırılmasına maliyyə yardımı etmək ilə bağlı idi. Faktiki olaraq Avropa İttifaqı Sülh Fondundan Ermənistan 10 milyon avro məbləğində pul ayrılması barədə qərar qətiyyətlə sülhə hesablanmamışdı, əksinə, bu, Ermənistanı silahlandırma məqsədi güdürdü.

uzadılması planlaşdırılır. Fondun hazırkı büdcəsi 17 milyard avrodur. Sonuncu dəfə fondun 15 milyon avro məbləğində pulu Qərbi Afrikadakı Kot-d’İvuar hərbiçilərinə ayrılıb. Kot-d’İvuar qeyri-qanuni silahlı qruplarla mübarizə aparır. Ermənistan isə hansısa qeyri-qanuni silahlı qruplarla mübarizə aparmır. Əksinə, Ermənistan uzun illərdir qonşusuna qarşı işğalçılıq və terror siyasəti aparır.

nistan silahlı birləşmələri və terrorçu erməni silahlıları Azərbaycana qarşı uzun illər terror aktları həyata keçiriblər. Qanunsuz silahlı birləşmələrin hücumlarından məhz Azərbaycan məhrumiyyətlər yaşayıb. Belə olan vəziyyətdə Ermənistan məlum vəsaitin ayrılması təəcüb və təəssüf doğurur. Həm də bu birbaşa Avropa İttifaqının nə dərəcədə “ədalətli, obyektiv” olduğunun göstəricisidir. Azərbaycan dövləti

Onlar, hər halda, vəsaiti başqa yollarla Ermənistanə ötürməyə çalışacaqlar”.

Siyasi şərhçi Asif Nərimanlı isə bildirib ki, Avropa İttifaqı Sülh Fondu vəsaitlə Ermənistanə yardım qərarını qəbul etsə də, bunu praktiki olaraq icra edə bilmir. Buna səbəb Ermənistanə yardım layihəsinin ittifaq üzvü Macarıstan tərəfindən bloklanmasıdır. Rəsmi Budapeştin şərti var: Sülh Fondunun yar-

Macarıstan Aİ-nin Ermənistanı silahlandırmasına imkan vermədi - mövqe

Elman Nəsirov: “Çalışırlar digər yollarla bu prosesdə müəyyən bir boşluqlar tapsınlar və...”

Bu, deşifrə edilmişdi və hazırda görünən budur ki, Avropa İttifaqı üzvü olan ədalətli ölkələr də Cənubi Qafqazda sabitliyi pozmağa yönəlmiş layihənin yaradacağı təhlükənin fərqi deyildir. Belə ki, Macarıstan bir neçə həftə əvvəl alyans çərçivəsində razılaşdırılmış Avropa İttifaqı Sülh Fondundan Ermənistan 10 milyon avro məbləğində dəstək verilməsi layihəsini bloklayır.

Bu barədə “AzadlıqRadiosu”nun Ermənistan bürosu diplomatik mənbələrə istinadən yazıb.

Diplomatik mənbələr bildirib ki, Macarıstan blokun aradan qaldırılması üçün müzakirə olunan proqrama Azərbaycanın da daxil edilməsini tələb edir.

“AzadlıqRadiosu” qeyd edir ki, Avropa İttifaqının Sülh Fondundan Ermənistan 10 milyon avro yardımının ayrılması ilə bağlı ilkin razılıq sənədlərinə görə, bu maliyyə yardımı bir batalyon üçün modul tipli səhra düşərgəsi yaratmağı, bu düşərgəyə bir tibbi yardım klinikası, habelə müvafiq xidmətlər və imkanlar daxil edilməsini nəzərdə tutur.

“Bu dəstəyin məqsədi Ermənistan silahlı qüvvələrinə onların dayanıqlılığını və sabitlik yaratmaq imkanlarını artırmaq və bununla da böhran və fəvqəladə hallar zamanı mülki əhalinin daha yaxşı qorunmasına kömək etməkdir”, - sənəddə deyilir.

Avropa İttifaqı Sülh Fondu Aİ büdcəsi hesabına maliyyələşdirilən bir fondur. Fond 2021-ci ildə yaradılıb və 2027-ci ilə qədər fəaliyyətinin

Macarıstanın mövqeyi isə kifayət qədər ədalətli, doğrudur. Bu prinsipiallığa görə Avropa İttifaqı növbəti mərhələdə dolandırıcı qərarlarla həmin pulu Ermənistanə ötürmək imkanına malikdirmi? Yoxsa Macarıstanın razılığı olmasa heç bir vəsaiti İrəvana ötürmək mümkün olmayacaqdır?

Deputat Elman Nəsirov “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Macarıstanın bu addımı Avropa İttifaqında ermənipərəst dairələrin xoşuna gəlməyib. Ona görə də Macarıstanın təzyiq göstərir. Çalışırlar ki, digər yollarla bu prosesdə müəyyən bir boşluqlar tapsınlar və hər hansı yolla həmin vəsaiti Ermənistanə çatdırsınlar: “Əvvəla, Macarıstanın mövqeyi ədalətli, əslində əgər Ermənistan 10 milyon vəsait ayrılırsa, Azərbaycana bundan dəfələrlə çox vəsait ayırmaq lazımdır. Çünki ərazisi işğal altında olan, rayonları, kəndləri, əhalisi terrora, etnik təmizləməyə məruz qalan Azərbaycan olub. Ermə-

güclü dövlətdir və 10 milyon avronu Azərbaycana verməklə, həmin vəsaiti Ermənistanə ayırmaqla Azərbaycanı qarşı olan pis niyyətləri reallaşdırma bilməzlər. Biz 2021-ci ildən bəri təkə işğaldan azad edilmiş Qarabağın bərpası, yenidən qurulması prosesinə 14 milyard manat, yeni təxminən 8 milyard dollar vəsait ayırmışıq. Ona görə də burada əsas məsələ, söhbət prinsiplərdən, ədalətdən, beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərinə hörmətdən gedir. Təəssüf hissi ilə qeyd edək ki, bu gün Avropa İttifaqının Sülh Fondu bu cür davranışları ilə adındakı sülh sözünə uyğun olmayan bir davranış ortaya qoyur. Onlar bilməlidirlər və əslində bilirlər ki, Ermənistan 10 milyon vəsait ayırırsa, Azərbaycana bundan dəfələrlə çox vəsait ayırmaq lazımdır. Çünki ərazisi işğal altında olan, rayonları, kəndləri, əhalisi terrora, etnik təmizləməyə məruz qalan Azərbaycan olub. Ermə-

dım proqramına Ermənistanla yanaşı, Azərbaycan da daxil edilsin: “Aprel ayında Aİ Sülh Fondundan Ermənistan 10 milyon avro yardım paketinin ayrılması ilə bağlı qərar verib. 10 milyon avro bir batalyon üçün modul tipli düşərgənin yaradılmasına sərf olunmalıdır. Avropa İttifaqı Ermənistanə hərbi yardım vermədiyində israr etsə də, maliyyənin məhz erməni ordusuna sərf edilməsi qərarı rəsmi Bakı hətta başqa təyinat üçün aldıkları vəsaiti də millitarist niyyətlər üçün sülhə qarşı xərcləyir. Belə olan vəziyyətdə Sülh Fondunun Ermənistan ordusu üçün vəsait ayrılması onun əslində Mühərribə fondu kimi çıxış etməsidir.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
 “Yeni Müsavat”

Postmüharibə dövründə Azərbaycan sülhün ən qısa zamanda baş tutması üçün bütün imkanları ilə çalışdı və çalışmaqdadır. Bakı sülh danışıqları üzrə bütün platformalarda görüşlərdə konkret mövqe ilə çıxış etdi, baza prinsipləri təklifini irəli sürdü. Ermənistan isə sülh müqaviləsindən yayınmaq üçün bütün imkanları ilə çalışdı və bu prosesdə xarici təsir dairələrinin boyundurduğundan çıxıb çıxa bilmədi.

Azərbaycan tərəfi ən effektiv variantı da təklif etdi: Vasitəçisiz, birbaşa danışıqlar məhz rəsmi Bakının təşəbbüsüdür. Bəyan edildi ki, konkret nəticə yalnız birbaşa təmaslarda mümkündür. Bugünkü delimitasiya və demarkasiya ilə bağlı əldə edilmiş razılaşmalar da məhz birbaşa təmasların nəticəsidir. Qeyd edək ki, bu yaxınlarda ABŞ-ın dövlət katibi Entoni Blinken də ikitərəfli danışıqların ABŞ tərəfindən dəstəkləndiyini bildirib. Düzdür, Blinken bunu Rusiyanın iştirakçılığının olmaması kontekstində qeyd edib. Ancaq hər halda, Azərbaycanın rəsmi mövqeyi odur ki, istər ABŞ, istər Aİ, istər Rusiyanın iştirakı olmadan keçirilən müzakirələr prioritetdir. "Azərbaycanın tərəfdarı olduğu ikitərəfli və birbaşa sülh danışıqları Cənubi Qafqazda dayanıqlı sülh və sabitliyə hesablanıb". Bunu aprelin 30-da xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov Ərəb Dövlətləri Liqası - Mərkəzi Asiya - Azərbaycan Respublikası Əməkdaşlıq və İqtisadi Forumunun 3-cü iclasında deyib. Ceyhun Bayramov həmçinin postmünaqişə dövründə bölgədə mövcud vəziyyət, işğaldan azad olunmuş ərazilərdə aparılan genişmiqyaslı bərpa və quruculuq işləri, bu fəaliyyətə təhdid törədən mina təhlükəsi, habelə Azərbaycan və Ermənistan arasında normallaşma prosesi barədə ətraflı məlumat verib. Xarici işlər naziri delimitasiya komissiyaları arasında əldə olunmuş son razılıqların da nümayiş etdirdiyi kimi, qarşılıqlı şəkildə qəbul oluna bilən nəticələrin əldə edilməsi baxımından bunun ən effektiv və uğurlu xətt kimi özünü doğrultduğunu bildirib. İkitərəfli müzakirələr yaxın vaxtlarda Qazaxıstanda planlaşdırılır.

Qazaxıstan Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi Aibek Smadiyarov çərşənbə axşamı "RIA Novosti"yə bildirib ki, Ermənistan və Azərbaycan Qazaxıstanda danışıqlarda iştirak edəcəklərini təsdiqləyiblər. Musavat.com-un məlumatına görə, Smadiyarov deyib ki, danışıqların keçirilmə tarixi daha sonra açıqlanacaq. "Azərbaycan və Ermənistan xarici işlər nazirləri arasında danışıqlar Almatıda keçiriləcək. Hər iki tərəf iştirakını təsdiqləyib. Tədbirin vaxtı əlavə olaraq açıqlanacaq", - Smadiyarov bildirib. Çərşənbə axşamı Qazaxıstanın xarici işlər nazirinin müavini Aibek Bakaev "RIA Novosti"yə bildirmişdi ki, Ermənistan iştirakını hələlik təsdiqləmədiyinə görə görüşün tarixi müəyyən edilməyib.

Qeyd edək ki, iki ölkə arasında danışıqların Qazaxıstanda aparılması ideyası respublika prezidenti Kasım-Jomart Tokayev tərəfindən Er-

menistan və Azərbaycana son səfərləri zamanı irəli sürülüb.

Bu arada, ikitərəfli danışıqlara Vaşinqtondan da reaksiya gəlib. ABŞ dövlət katibi Entoni Blinken İrəvanla Bakı arasındakı böhranın həllində şəxsən iştirak edir, ABŞ Dövlət Departamentinin sözçünün müavini Vedant Patel brifinqdə deyib. "Bu, dövlət katibinin problemlərin həllində şəxsən dərinlən iştirak etdiyi dünyanın bir hissəsidir. O, fəaliyyəti dövründə hər iki ölkə ilə daim əlaqə saxlayıb" deyən Patel iki ölkə arasında sülhün mümkün olduğuna inanmaqda davam etdiklərini bildirib.

Birbaşa təmaslar, sülh danışıqları növbəti mərhələdə Azərbaycan-Ermənistan sərhədində, yaxud Bakıda, Gəncədə, daha sonra İrəvanda aparıla bilərmi?

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin icraçı direktoru Sahib Məmmədov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, əslində bu praktika artıq mövcuddur: "Sərhədlərin delimitasiyası ilə bağlı danışıqlar Ermənistanla şərti sərhəd zonasında keçirilib və artıq nəticə də var. Kiçik də olsa, bəzi ərazilərdə neinki delimitasiya, hətta demarkasiya işləri də həyata keçirilib və sərhəd direktrləri basdırılıb. Biz əvvəlki şərhlərimizdə də qeyd etmişdik ki, sülh danışıqları üçün ən yaxşı platforma elə danışıqlar aparılmaqlarıdır. Bunu növbəlik əsasında Azərbaycan və Ermənistan ərazisində etmək də olar. Əvvəlcə şərti sərhəddə yaxın olan inzibati ərazi vahidlərində, daha sonra digər şəhərlərdə, o cümlədən paytaxtlarda aparıla bilər".

S.Məmmədovun fikrincə, danışıqların qarşılıqlı olaraq Azərbaycan və Ermənistan ərazilərində aparılması həm də ona görə əhəmiyyətlidir ki, bu, tərəflər arasında münasibətlərin daha da yaxşılaşmasına, qarşılıqlı etimad mühitin yaranmasına müsbət təsir edəcək: "Qazaxıstan görüşündən sonra məsələni, xarici işlər nazirləri səviyyəsində görüşlərdən birinin şərti sərhədə yaxın olan ərazilərdə təşkili çox yaxşı olardı. Bununla belə, hadisələrin indiki gedişi optimizmə bir qədər əsaslar yaratsa da, proseslərin müsbət dinamika ilə inkişafına tam ümidlər də yoxdur. 4 kəndin qaytarılması ilə bağlı razılaşmadan sonra Ermənistanın daxilində baş verənlər də bunu göstərir. Daxili etirazların xarici ölkələrdən idarə olunması, dini institutların etiraz dalğasına rəhbərlik etmək cəhdləri də bunu göstərir ki, bu ölkənin vətəndaş cəmiyyəti, o cümlədən qeyri-hökumət təşkilatları, siyasi partiyaların bir çoxu, kilşə daha çox kənardan idarə olunur.

Sülh danışıqları sərhəddə baş tuta bilər - ilgincliklər

Azərbaycan və Ermənistanın ikitərəfli danışıqlarının növbəti ünvanı bəlli oldu; ABŞ-dan reaksiya gəldi; ekspertlər deyir ki, sülh müqaviləsinin vasitəçisiz, şərti sərhəddə, yaxud artıq delimitasiya olunmuş ərazidə imzalanması iki halda mümkündür...

Hər halda, danışıqların ikitərəfli müstəviyə keçirilməsi və danışıqlar platforması olaraq tərəflərin ərazilərindən istifadə praktikası tam təşəkkül tapsa, müsbət nəticələrin olacağına ümidlər var". **Ekspert bildirdi ki, digər bir məsələ həm Azərbaycanda, həm Ermənistanda keçirilən beynəlxalq tədbirlərdə daha yüksək səviyyəli təmsilçiliyin reallaşmasıdır:** "Fikrimcə, COP29 tədbiri bu məsələdə yaxşı başlanğıc ola bilər. Nəzərə alaraq ki, COP29 tədbiri ilə bağlı Ermənistan pozitiv mövqe nümayiş etdirib və veto hüququndan imtina edib. Bu, səhv etməməyə, bütün münaqişə dövründə ilk belə hal idi ki, beynəlxalq münasibətlərdə Ermənistan bu prosesə qoşulmasına imkan vermirlər. İndi Astana təşəbbüsü çıxış edib, amma ya nəticənin əldə olunmasına imkan verməyəcəklər, ya da şərik çıxacaqlar. Azərbaycan bunu görür və prosesin vasitəçisiz aparılmasına səy göstərir. Üzdə hər kəs başqasının müdaxiləsini pisləyir. Rusiya regiona kənar qüvvələrin müdaxiləsini pisləyir, amma bununla özünün hegemonluğunu təsbit etməyə çalışır. ABŞ vasitəçisiz danışıqların əleyhinə olmadığını nümayiş etdirir, amma əslində bununla Rusiyanı kənarladaşdırıb, onun yerini tutmaq istəyini büruzə verir. Ermənistan da vasitəçisiz danışıqlarda maraqlı deyil, çünki üzərinə götürəcəyi öhdəliyi yerinə yetirəcəyinə əmin deyil, əldə oluna-raq razılaşmaya kiminsə qa-

hıuqlarına xəl gətirməyən istənilən addıma hazırdır. Ermənistan barədə bunu deyər bilmirik. Çünki Ermənistan müstəqil dövlət deyil, hakimiyyət təbəşinə qərarlar qəbul edə bilmir, ölkə daxilində və xaricdən olan təsirlər və təzyiqlər kifayət qədər böyükdür".

Azad Vətən Partiyasının sədri Akif Nağı hesab edir ki, xarici güclər Azərbaycanla Ermənistan arasında vasitəçisiz danışıqlarda, nəticənin əldə olunmasında maraqlı deyil: "Çünki istər Rusiya, istərsə Qərb vasitəçilik missiyasından regionda təsir imkanlarını saxlamaq üçün istifadə etmək niyyəti güdür. Ona görə də başqalarının bu prosesə qoşulmasına imkan vermirlər. İndi Astana təşəbbüsü çıxış edib, amma ya nəticənin əldə olunmasına imkan verməyəcəklər, ya da şərik çıxacaqlar. Azərbaycan bunu görür və prosesin vasitəçisiz aparılmasına səy göstərir. Üzdə hər kəs başqasının müdaxiləsini pisləyir. Rusiya regiona kənar qüvvələrin müdaxiləsini pisləyir, amma bununla özünün hegemonluğunu təsbit etməyə çalışır. ABŞ vasitəçisiz danışıqların əleyhinə olmadığını nümayiş etdirir, amma əslində bununla Rusiyanı kənarladaşdırıb, onun yerini tutmaq istəyini büruzə verir. Ermənistan da vasitəçisiz danışıqlarda maraqlı deyil, çünki üzərinə götürəcəyi öhdəliyi yerinə yetirəcəyinə əmin deyil, əldə oluna-raq razılaşmaya kiminsə qa-

rant durmasını istəyir, ən əsası isə odur ki, onların qərarı kənarda qəbul olunur, istədikləri qərarı qəbul etmək iqtidarında deyillər".

A.Nağı bildirdi ki, Azərbaycan ermənilərin nail olmadıqlarına sahibdir, hərbi və iqtisadi gücü, siyasi iradəsi yetərincədir: "Sülh müqaviləsinin vasitəçisiz, şərti sərhəddə, yaxud artıq Qazaxıstan tərəfdə delimitasiya olunmuş ərazidə imzalanması iki halda mümkündür. Birincisi, Erm-

nistan rəhbərliyi tam şəkildə Azərbaycanın himayəsinə sığınır, biz də onları mümkün daxili və xarici təhlükələrdən qorumağı təmin edirik. İkincisi, Azərbaycan hərbi gücünə söykənərək, hərəkətə keçir, bu hərəkətlənmədən sülh doğulur. Hər iki variant eyni şansa malikdir. Amma bir şey də var ki, qədim deyimlərə görə, "sülhün əldə olunması üçün müharibə olmalıdır".

Q.E.PASASOY, "Yeni Müsavat"

Medvedev: "Rusiyanın qələbə üçün lazım olan təcrübəsi və gücü var"

Rusiya Təhlükəsizlik Şurasının sədr müavini Dmitri Medvedev bildirib ki, Rusiya qələbə üçün lazım olan hər şeyə malikdir. Musavat.com xarici mediaya istinadla xəbər verir ki, Medvedev bu barədə "Vkontakte" sosial şəbəkəsindəki səhifəsində yazıb.

"Bizim zavodlarımız bu gün nəhəng, düşmənlərimizi titrədən silahlar istehsal edir. Eyni zamanda biz silahı ölkəmizin fərarəvən yaşaması üçün lazım olan hər şeylə birlikdə istehsal edirik", - Medvedev yazıb.

O, Rusiyanın texnoloji potensialı, iş təcrübəsinə, dərin tarixi yaddaşa, o cümlədən uğur əldə etmək və qarşıya qoyulan bütün vəzifələri yerinə yetirmək üçün lazım olan möhkəmlik və gücə malik olduğunu vurğulayıb.

Qeyd edək ki, 2008-2012-ci illərdə Rusiya prezidenti olmuş Medvedev 2 il 2 aydır ki, Ukrayna üzərində qələbədən danışır.

Musavat.com

Dövlət Statistika Komitəsi bu ilin ilk rübündə ölkənin mehmanxana (hotel) və mehmanxana tipli obyektlərinin fəaliyyətinə dair statistik məlumatı açıqlayıb. Məlumatdan aydın olur ki, yanvar-mart aylarında Azərbaycanda mehmanxana (hotel) və mehmanxana tipli obyektlərdə keçirilmiş gecələmələrin sayı 2023-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 41,9 faiz artaraq 779,4 min olub. Gecələmələrin ümumi sayının 64,7 faizi Bakıda, 9,3 faizi Qusarda, 4,0 faizi Naftalanda, 3,9 faizi Qubada, 3,6 faizi Şabranda, 3,0 faizi Qəbələdə, 1,8 faizi Lənkəranda, 1,1 faizi Gəncədə, 1,0 faizi Naxçıvan Muxtar Respublikasında və 7,6 faizi digər şəhər və rayonlardakı mehmanxana (hotel) və mehmanxana tipli obyektlərdə qeydə alınıb.

Əcnəbilərin və vətəndaşlığı olmayan şəxslərin keçirdiyi gecələmələrin sayı 2023-cü ilin yanvar-mart ayları ilə müqayisədə 40,2 faiz artaraq 433,4 min olub ki, bu da ümumi gecələmələrin 55,6 faizini təşkil edir. Gecələmələrin ümumi sayının 17,8 faizi Hindistan, 17,3 faizi Rusiya Federasiyası, 9,0 faizi Türkiyə, 7,1 faizi Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, 6,3 faizi Səudiyyə Ərəbistanı, 3,7 faizi Küveyt, 2,7 faizi Qazaxıstan, 2,7 faizi Böyük Britaniya, 2,4 faizi ABŞ, 2,3 faizi Pakistan, 2,3 faizi Çin, 1,7 faizi Özbəkistan, 1,3 faizi Almaniya, 1,1 faizi İtaliya, 1,1 faizi Gürcüstan, 1,0 faizi Bəhreyn, 0,9 faizi İsrail, 0,8 faizi Qətər, 0,8 faizi Ukrayna, 0,7 faizi Belarus, 0,7 faizi Litva, 0,6 faizi Fransa, 0,6 faizi Polşa, 0,6 faizi İran, 0,6 faizi Oman, 13,9 faizi isə digər ölkələrin vətəndaşlarının payına düşüb.

Rəsmi statistika onu da göstərir ki, əcnəbilərin və vətəndaşlığı olmayan şəxslərin keçirdiyi gecələmələrin 80,9 faizi Bakıda, 8,8 faizi Qusarda, 3,1 faizi Naftalanda, 2,9 faizi Qubada, 2,5 faizi Qəbələdə, 0,4 faizi Şabranda, 1,4 faizi isə digər şəhər və rayonlardakı mehmanxanalarda qeydə alınıb.

2024-cü ilin yanvar-mart aylarında mehmanxana (hotel) və mehmanxana tipli obyektlərin gəlirləri 2023-cü ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 31,1 faiz artaraq 111,7 milyon manat olub. Bunun 58,5 faizi nömrələrin (otaqların) təqdim olunması üzrə xidmətlərdən, 26,9 faizi ictimai iaşə xidmətlərindən, 3,6 faizi müalicə və sağlamlıq xidmətlərindən, 11,0 faizi isə digər xidmətlərin göstərilməsindən əldə edilir.

2024-cü ilin yanvar-mart aylarında mehmanxana (hotel) və mehmanxana tipli obyektlərin birdəfəlik tutumundan istifadə 17,8 faiz səviyyəsində olub (2023-cü ilin yanvar-mart aylarında 13,4 faiz). Bu göstərici Şabranda 45,5 faiz, Qusarda 41,3 faiz, Bakıda 30,6 faiz, Naftalanda 29,8 faiz, Saatlıda 24,8 faiz, Sabirabadda 20,8 faiz, Beyləqanda 20,4 faiz, Ağcabədidə 20,2 faiz, digər şəhər və rayonlarda isə ölkə üzrə orta göstəricidən aşağı olub.

Xatırladaq ki, 2023-cü ildə mehmanxana (hotel) və mehmanxana tipli obyektlərdə qeydə alınıb.

Azərbaycana gələn turistlər niyə Bakını seçir - infrastruktur, keyfiyyət, yoxsa...

Əksər rayonlarda turizm xidmətlərinin qiyməti yüksək olaraq qalmaqdadır, keyfiyyət isə hələ də standartlardan geridir

manxana tipli obyektlərdə keçirilmiş gecələmələrin sayı 2022-ci ilə müqayisədə 29,3 faiz artaraq 3 milyon 422,3 min olmuşdu. Gecələmələrin ümumi sayının 57,6 faizi Bakıda, 5,5 faizi Qubada, 4,7 faizi Xaçmazda, 4,2 faizi Naftalanda, 4,0 faizi Qəbələdə, 3,9 faizi Qusarda, 3,7 faizi Şabranda, 3,2 faizi Lənkəranda, 1,5 faizi Naxçıvan Muxtar Respublikasında, 1,2 faizi Qaxda, 1,0 faizi Gəncədə, 0,9 faizi Masallıda, 0,9 faizi İsmayılıda, 0,9 faizi Şamaxıda, 0,8 faizi Şekidə, 0,6 faizi Şuşada, 0,5 faizi Mingəçevirdə və 4,9 faizi digər şəhər və rayonlardakı mehmanxanalarda (hotellərdə) və mehmanxana tipli obyektlərdə qeydə alınmışdı.

Əcnəbilərin və vətəndaşlığı olmayan şəxslərin keçirdiyi gecələmələrin sayı 2022-ci ilə müqayisədə 33,7 faiz artaraq 1 milyon 864,0 min olub ki, bu da ümumi gecələmələrin 54,5 faizini təşkil edir. Bu şəxslərin keçirdiyi gecələmələrin 82,5 faizi Bakıda, 4,0 faizi Qəbələdə, 3,6 faizi Naftalanda, 3,6 faizi Qubada, 3,5 faizi Qusarda, 0,5 faizi Şabranda, 2,3 faizi isə digər şəhər və rayonlardakı mehmanxanalarda qeydə alınıb.

Göründüyü kimi, ölkəyə gələn xarici turistlər qalmaq üçün əsasən Bakıya üstünlük verirlər. Halbuki ölkənin regionlarında da qalmaq üçün yerlər az deyil. Rəsmi statistika əsasən, 2022-ci ilin sonuna ölkə üzrə mehmanxana (hotel) və mehmanxana tipli obyektlərin sayı cəmi 757 olub. Onlarda 27 312 nömrə olub ki, bunun da 13 249-u Bakıda, 566-sı Sumqayıt və Abşeron rayonlarında yerləşib. Ölkə üzrə mehmanxana (hotel) və mehmanxana tipli obyektlərin birdəfəlik tutumu

56 562 yerdir. Obyektlərin regionlar üzrə say bölgüsü açıqlanmasa da, birdəfəlik tutum yerlərinin 24 244-nün - 42,9 faizinin Bakıda yerləşməsi regionlardakı obyektlərin elə də az olmadığını göstərir.

Rəsmi məlumata görə, bu ilin birinci rübündə Azərbaycana gələn əcnəbi turistlər ölkədə 591 milyon 595,1 min manat (2023-cü ildə 330 milyon 512,1 min manat) xərcləyib. Bunun 267 milyon 814,7 min manatı nəqliyyat (2023-cü ilin eyni dövründə 129 milyon 553,5 min manat), 112 921,9 manatı yerləşmə (72 585,5 manat), 119 123,9 min manatı qidalanma (72 587,1 manat), 2 490,5 min manatı mədəniyyət (1 686,3 manat), 260,2 min manatı turizm zərfinin alınmasına (146,5 manat), 3 252,9 min manat idman və əyləncə xidmətlərinə (1 524,1 manat), 62 631,8 min manat malların, hədiyyələrin alınmasına (35 963,0 manat) və sair sərf edilib. Ümumi xərcləmələrdə Bakının payı açıqlanmasa da, 80 faiz əcnəbinin qalmaq üçün paytaxtı seçməsi xərcləmələrin təxminən bu qədərini buraxa həyata keçirildiyini deməyə əsas verir. Nəzərə alsaq ki, artıq 15 ildən yuxarıdır ölkədə, xüsusilə də regionlarda turizmin inkişafını hökumət əsas prioritetlərdən biri elan edib, o halda indiki nəticələrin çox aşağı olduğunu rahatlıqla söyləyə bilərik.

İqtisadçı-alim, millət vəkilli Vüqar Bayramovun deyirə görə, paytaxtın infrastrukturunu nəzərə aldıqda bu, normal qarşılanıla bilər, regional gecələmə sayında fərqi böyük olmasa diqqəti çəkir: "Təəssüf ki, hələ də bölgələr turizm potensialını tam təqdim edə bilmirlər və bu da xarici turist cəlbini

de çətinlik yaradır. Digər tərəfdən, əksər rayonlarda turizm xidmətlərinin qiyməti yüksək olaraq qalmaqdadır. Keyfiyyət isə hələ də standartlardan geri qalır".

Açıqlanan rəsmi rəqəmlər bir tərəfdən, uzun illərdir regionlarda turizm xidmətinin keyfiyyətinin artırılması, qiymətlərin əlçatanlığının təmin olunması ilə bağlı səsləndirilən pafoslu çıxışların elə çıxış olaraq qaldığını göstərir. Regionlarda normal xidmət təklif edən obyektlərdə qiymətlər həddindən artıq yüksəkdir. Aşağı qiymət təklif edənlərdə isə xidmətin səviyyəsi göz itəyir ağlamağa. Bütün bunlar ölkəyə turist kimi gələnlərin kiçik istisnalarla Bakıya üstünlük verməsinə səbəb olur.

Digər tərəfdən, əcnəbilərin Bakıda qalmasını əsas səbəblərdən biri də onların xeyli hissəsinin ölkəmizə turist gəzintisi, istirahətə deyil, hansısa tədbirlərdə, biznes görüşmələrində və sairə iştirak üçün gəlməsidir. Bu gün aradıqlarına, aydın olar ki, il ərzində Bakıya gələn əcnəbilərin 30 faizə qədər turist kimi istirahətə, gəzintiyə gələnlərdir. Regionlarda qalan əcnəbilər məhz belələri. Əksər tədbirlər Bakıda keçirildiyi üçün iştirakçıların burada qalması seçim deyil, məcburilikdir...

Ona görə də Azərbaycana gələn əcnəbilərin cəmi xərcləri 300 milyon dollardan bir qədər artıq olduğu halda, qonşu Gürcüstanın beynəlxalq turizm gəlirləri 807,7 milyon dollara çatıb. Gürcüstan Milli Turizm Administrasiyasının məlumatına görə, yanvar-mart aylarında turizm gəlirləri pandemiyadan əvvəlki 2019-cu ilin birinci rübünün səviyyəsini 36,9 faiz, 2023-cü il isə 1,5 faiz (12,3 milyon dol-

lar) ötür.

Gürcüstan statistikasına görə gələn əcnəbilərin səfər məqsədi üzrə bölgüsünü də açıqlayır: birinci rübə ölkəyə 930 mindən çox turist səfəri edilib ki, bu da ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 11 faiz çoxdur. Birinci rübə xaricdən gələnlərin ümumi sayı isə 1,3 milyon nəfərə çatıb ki, bu da ötən ilə müqayisədə 7,6 faiz çoxdur.

İqtisadçı-ekspert Eldəniz Əmirovun sözlərinə görə, təxminən 5 il əvvələ qədər Azərbaycanda turizmin inkişafı sahəsində ciddi nəticələr əldə edilib: "Bu proses pandemiyadan əvvəlki dövrə qədər böyük dərəcədə zəiflədi. Turizm pandemiyadan ən çox zərərçəkən sahə oldu. Turizm, kredit portfeli, məşğulluq göstəricilərinin hər üçündə 77-80 faiz Bakının payı var. Bu, regionların inkişafına ayrılan diqqətə yenidən baxılmasını zəruri edir. Regionlarımızda turizm infrastrukturunu Bakıdakı qədər inkişaf etməyib. Ev təsərrüfatlarında emal proseslərinin hə-

yata keçirilməsi üçün şərait yoxdur. Regionları cəlb edən aqroturizmin, kənd turizminin inkişafıdır. Təsəvvür edin ki, regionlarımızdakı turizm obyektləri Bakıdan toyuq əti, yumurta daşıyır. Digər tərəfdən, sərhədlərin bağlı qalması da turizmin sürətli inkişafının qarşısını alır".

Ekspert bildirir ki, regionlardakı hava limanlarının işlək olmaması da əcnəbilərin regionlara yönəlməsinin qarşısını alır: "Turist Bakıya uçub oradan maşın kirayələyib regiona getməkdənsə, elə burada qalmağı üstün tutur. Yeni atılacaq çox addımlar var. Bu gün kəndli öz şəxsi təsərrüfatında yetişdirdiyi yumurtanı iaşə obyektlərinə satmaq üçün sertifikat təqdim etməlidir. Hansı ailə təsərrüfatının imkanı var bu sertifikatı almağa? Buna görə də düşünürəm ki, ailə təsərrüfatlarına öz məhsullarını rahat şəkildə turizm və digər tələbat olan yerlərə satmaq şəraiti yaradılmalıdır".

□ **Dünya SAKİT,**
"Yeni Müsavat"

Talassemiyalı uşaqların pulunu oğurlayan şəxs həbs olundu

Talassemiyalı uşaqlar üçün toplanmış vəsaiti dələduzluq yolu ilə ələ keçirməkdə təqsirləndirilən Nuriyə Seyidova, Aynur Bayramova və Aysel Məmmədovanın cinayət işi üzrə növbəti məhkəmə prosesi keçirilib.

APA xəbər verir ki, mayın 1-də Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində hakim Azad Məcidovun sədrliyi ilə keçirilən prosesdə zərərçəkmiş şəxslər təqsirləndirilən Aynur Bayramova və Aysel Məmmədova barəsində ev dustaqlığı qətimkan tədbirinin dəyişdirilməsi barədə vəsatət verilib.

Daha sonra hakim Azad Məcidov qərarı elan edib. Qərara əsasən Aynur Bayramova barəsində vəsatət təmin olunub və onlar barəsində ev dustaqlığı qətimkan tədbiri dəyişdirilib, o, məhkəmə zalında həbs edilib.

Qeyd edək ki, talassemiya xəstələrinin valideynlərinə qarşı dələduzluq edilməsi ilə bağlı ötən ilin fevral ayında daxili işlər orqanlarına məlumat daxil olub. Məlumat əsasında cinayət işi başlanılıb. Müəyyən edilib ki, Nuriyə Seyidova adlı şəxs Aysel Məmmədova adlı qadınla əlbir olaraq 36 nəfər talassemiya xəstəsinin valideynlərinin etibarından sui-istifadə edərək həmin şəxslərin övladlarını Türkiyədə müalicə etdirmək adı ilə 980 min manatlıq dələduzluq edib. Nuriyə Seyidova barəsində həbs-qətimkan tədbiri seçilib.

Təqsirləndirilən şəxslərə qarşı Cinayət Məcəlləsinin 178.3.2-ci (dələduzluq, külli miqdarda ziyan vurmaqla) maddəsi ilə ittiham irəli sürülüb.

Bir müddət öncə Bakını “məsləhətləşmələr” üçün tərk edib Parisə gedən Fransa səfiri Azərbaycana qayıdıb. APA xəbər verir ki, Fransa səfiri Ann Buayon diplomatik fəaliyyətini davam etdirir.

Xatırladaq ki, Fransanın Azərbaycandakı səfiri Bakı və Paris arasında gərginləşən münasibətlər fonunda aprelin 16-da məsləhətləşmələr üçün geri çağırılmışdı. Fransa XİN-in yaydığı bəyanatda qeyd olunmuşdu ki, xanım diplomatı Fransa prezidenti Emmanuel Makron qəbul edib.

“Atlas” Araşdırmalar Mərkəzinin sədri Elxan Şahinoğlu hesab edir ki, Makron səfiri bir müddət də Parisdə saxlasaydı, rəsmi Bakı da Azərbaycanın Fransadakı səfirini geri çağıracaqdı: “Bu iş münasibətlərin daha da dibiə vurması demək olacaqdı. Böyük ehtimalla Makron və onun müşavirləri hesablarında yanıldıqlarını anladılar. Birincisi, Makronun səfirini Parisdə saxladığı dövrdə Azərbaycanla Ermənistan sərhədin müəyyənləşməsində razılaşma əldə etdi. İkincisi, Makronun səfirini Parisdə saxladığı dövrdə Almaniya yenidən ön plana çıxdı və Prezident İlham Əliyev Berlində Olaf Şoltsla görüşdü. Beləliklə, Makronun anti-Azərbaycan siyasəti Fransanın Cənubi Qafqazdakı mövqelərini zəiflədib. Bu işə o deməkdir ki, əslində Makron ölkəsinin maraqlarına zidd siyasət yürüdü. O, bu siyasətdən geri çəkilməyi, bunu yaxın aylarda görəcəyik. Hələlikse Qarabağ separatçılarının nümayəndələrini əvvəlki illərdə olduğu kimi, Parisdə tədbirlərə dəvət edir və bir qisminə mükafatlar təqdim edirlər”.

Ehtimal olunurdu, rəylər də var idi ki, səfirin geri qayıdışından sonra münasibətlər normallaşmaya doğru gedər, yeni Paris yanlışlarını düzəldər. Ancaq elə səfir Azərbaycana döndən gün Fransanın daxili işlər naziri Jerar Darmanın ölkəmizə qarşı sərsəm iddialar səsləndirib.

XİN buna dərhal reaksiya verir: “Darmanın tərəfindən Fransa Milli Assambleyasının hüquq komitəsində Azərbaycan-Yeni Kaledoniya əlaqələrindən danışarkən ölkəmizə qarşı səsləndirilmiş əsassız və ittiham xarakterli iddiaları qətiyyətlə rədd edirik”.

Bunu **Xarici İşlər Nazirliyinin mətbuat katibi Ayxan Hacızadə** Fransanın daxili işlər naziri Jerar Darmanın Fransa Milli Assambleyasının hüquq komitəsində Azərbaycanla qarşı səsləndirdiyi iddialara dair cavabında deyib: “Azərbaycanı Yeni Kaledoniyanın təmsalında guya separatçılığa dəstək verməkdə günahlandırın Fransanın daxili işlər naziri unudur ki, məhz Fransa tərəfi uzun müddət ərzində Azərbaycanda aqressiv separatizmi dəstəkləyən addımlar atıb, qondarma separatçı rejimin nümayəndələ-

rini Fransada mütəmadi əsasda yüksək səviyyədə qəbul edib. Fransanın hakim partiyasının təşəbbüsü ilə Fransa parlamentinin Azərbaycanın ərazi bütövlüyü və suverenliyini sual altına qoyan və xələl gətirən, separatçı rejimi tanıyan qərar və qətnə-

edin, 30 il ərzində Qarabağdakı separatçı cinayətkar xuntanı dəstəkləyən, silahlandırın, deputatları, rəsmiləri qanunsuz olaraq Azərbaycan ərazilərinə soxulan Fransa indi Azərbaycanı “separatizmi” dəstəkləməkdə ittiham edir. Buna hansı adı vermək

rək konkret və praktiki addımlar atıb, sərhəd dirəklərinin quraşdırılmasına artıq başlanılıb. Bu arada, Azərbaycan Prezidenti Moskvaya, daha sonra Berlində səfər edib və burada, digər məsələlərlə yanaşı, Azərbaycanla Ermənistan arasında münasibətlərin

Buna baxmayaraq, Parisin də öz iqlim ambisiyaları var və onların reallaşdırılması üçün Bakının COP29 konfransının ev sahibi kimi hazırkı rolu ilə hesablaşmaq məcburiyyətindədir. Səfirin Bakıya qaytarılması səbəblərindən biri də məhz budur. Buna görə də,

di, Azərbaycanın Fransadakı səfirliyinin binasına və Evian şəhərində Natəvanın heykəlinə qarşı vandalizm aktları törədildi. Lakin Azərbaycan Prezidenti bu prosesləri də Parisin əleyhinə çevirə bildi və bir neçə global miqyaslı tədbirdə Fransanın vandal beynəlxalq subyekti olduğu tutarlı arqumentlərlə nümayiş olundu. Makron rejiminin hələ ki sonuncu cəhdi Fransanın Azərbaycandakı səfirinin “məsləhətləşmələr” adı ilə Parisə geri çağırılması və Fransa prezidentinin şəxsən onunla görüşməsi ilə prosese beynəlxalq səviyyədə diqqət çəkmək cəhdi oldu. Lakin cənab İlham Əliyev bu prosedə də böyük siyasi ustalığı nümayiş etdirdi və Parisin özəli rəqibi Almaniyanın döviyyəyə daxil olmasına imkan yaratmaqla Makronun nə qədər səbətsiz olmasını göstərmiş oldu. Parisə çağırılmış Fransa səfiri Ann Buayonun suyu süzülə-süzülə təkrar Azərbaycana qayıdıb diplomatik fəaliyyətini davam etdirməsi Makronun bu dəfə də oxunun daşa dəydiyini göstərdi. Yeni faktiki olaraq Fransa hər bir anti-Azərbaycan cəhdində batdıqca batmaqdadır və Yeliseyde də bunun yaxşı fərqləndirirlər. Lakin görünən odur ki, Paris hələ geri çəkilmək niyyətində deyil və Fransanın daxili işlər naziri Jerar Darmanın Fransa Milli Assambleyasının hüquq komitəsində Azərbaycanla bağlı absurd bəyanatları da bu tezi sübut edir. 30 il ərzində Qarabağda separatçı rejimi ayaqda tutan, Azərbaycanın ərazi bütövlüyü və sərhəd toxunulmazlığını görməzdən gələn Fransanın naziri indi Azərbaycanı Yeni Kaledoniya separatizmə dəstək verməkdə günahlandırır. Azərbaycandan kökü qazınmış separatçıların sonuncu dəfə Parisdə aldıkları “təltiflərin” hələ möhürü qurumamış fransız nazirin Bakını separatçılığa dəstək verməkdə günahlandırması gü-lüncdür. Nazir unutmamalıdır ki, uzun müddət ərzində Azərbaycanda aqressiv separatizmi dəstəkləyən Fransadan fərqli olaraq Azərbaycan heç bir dövlətin ərazi bütövlüyünə qəsdin tərəfdarı deyil, yeni Bakının Yeni Kaledoniyada siyasətinin mahiyyəti separatizmin dəstəklənməsi yox, müstəmləkəçiliklə mübarizəyə verilən dəstəkdir. Azərbaycan haqlı olaraq XXI əsrdə neokolonializmi bəşəri problem hesab edir və Fransanı da müstəmləkəçilikdən çəkinməyə, sərhədlərindən on min kilometr uzaqlıqda yerləşən dövlətlərə və xalqlara qarşı vəhşicəsinə istismarçılığa son qoymağa çağırır. Fransalı nazirin nə sayıqlamasından asılı olmayaraq biz müstəmləkəçiliyin əleyhinəyik və Fransanı da reallıqları qəbul etməyə, istismar etdiyi xalqlardan üzr istəyərək kompensasiya ödəməyə, habelə Cənubi Qafqazda özünü dalana dirəmə siyasətindən əl çəkib adekvat davranmağa çağırırıq”.

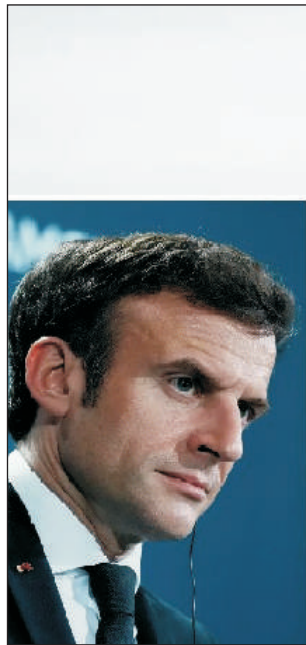
□ **Cavansir ABBASLI,**

“Yeni Müsavat”

Separatçıları bağrına basan Fransanın Bakıya növbəti səfiri

Kamran Bayramov: “Makron özünü çox gülünc vəziyyətə saldı, amma bu ona yaraşır...”

Bəhruz Məhərrəmov: “Fransa hər bir anti-Azərbaycan cəhdində batdıqca batmaqdadır və ...”

mələr qəbul etməklə yanaşı, keçmiş qondarma separatçı rejimlə dostluq qrupunun fəaliyyətinə imkan yaratdığı məlumdur.

Fransanın daxili işlər naziri erməni əhalinin qətləmini kimi Azərbaycana qarşı heç bir əsası olmayan gülünc və ucuz qarayaxmaya cəhd göstərmək əvəzinə, ölkəsinin uzun illər boyu həyata keçirdiyi və hazırda da davam etdirdiyi müstəmləkəçilik siyasəti çərçivəsində yerli xalqlara qarşı törətdiyi insanlıq əleyhinə cinayətləri, vəhşicəsinə qətlə yetirdiyi milyonlarla günahsız insanı unutmamalıdır.

Bütün qeyd olunanların fonunda Fransa hökumət rəsmisinin beynəlxalq dövlətlərarası münasibətlər baxımından heç bir etik çərçivəyə sığmadan Azərbaycanın konstitusional dövlət quruluşu haqqında qəsdən təhqir dolu ifadələrdən istifadə etməsi tamamilə qəbul edilməzdir.

Bir daha Azərbaycanın daxili işlərinə qarışmamağı və ölkəmizə qarşı əsassız iddialar səsləndirməyə son qoymağı Fransadan tələb edirik. Ölkəmizin öz milli maraqlarının qorunması üçün bundan sonra da bütün zəruri tədbirlər görəcəyini bir daha bəyan edirik”.

Görünən budur ki, Fransa faktiki olaraq xain davranışlarını davam etdirir. Təsəvvür

olar?

Azərbaycan-Fransa parlamentlərarası əlaqələr üzrə işçi qrupunun üzvü Kamran Bayramov Fransa rəhbərinin özünü çox gülünc bir vəziyyətə saldığını bildirdi: “Makronla görüşündə, görünür, prezident səfirə Bakı ilə münasibətlərdə gələcək addımlar barədə göstəriş verib. Fransa tərəfi öz addımını rəsmi Bakının hərəkətlərinin ikitərəfli münasibətlərə zərər verməsi ilə əsaslandırıb.

Beləliklə, Fransa səfirinin Bakıya qayıtması kənardan Bakının hərəkətlərinin artıq ikitərəfli münasibətlərə xələl gətirmədiyinin təsdiqi kimi görünsə bilər, halbuki təcrübədə son iki həftə ərzində ikitərəfli münasibətlərdə keyfiyyət dəyişikliyi baş vermədi. Aydındır ki, Parisin bu cür hərəkətinin səbəbi regionda böyük sürətlə dəyişən dinamika kadardır. Belə ki, Ann Buayon vətəninə olarkən Qazaxıstanın prezidenti Kasım Jomart Tokayev İrəvana səfər edərək Azərbaycan və Ermənistan xarici işlər nazirlərinin Almatıda görüşünü təşkil etmək təklifini verib. İrəvan, demək olar ki, bu təklifi qəbul edib və hazırda tərəflər görüşə hazırlaşır. Bundan əlavə, delimitasiya və demarkasiya üzrə milli komissiyaları razılığa gələ-

normallaşdırılması prosesini müzakirə edib. Bu mövzu eyni zamanda ABŞ dövlət katibi Entoni Blinkenlə Azərbaycan və Ermənistan liderləri arasında telefon danışığı zamanı da ayrıca müzakirə olub. Bütün bu müddət ərzində Fransanın Azərbaycandakı səfiri Parisdə olub. Yeni regionda xüsusi diqqət, dəyərləndirmə və təhlil tələb edən ciddi dəyişikliklərin baş verdiyi bir zamanda Fransa erməniperəst mövqeyə görə özünü bu imkanlardan tamamilə məhrum edib. Fransa üçün daha acınacaqlı fakt odur ki, onun əbədi geosiyasi rəqibi və eyni zamanda müttəfiqi olan Almaniya iqlim gündəmindən məhərrətlə istifadə edərək, COP29 konfransına bu il ev sahibliyi edəcək Azərbaycanla dialoqu dərinləşməsinə nail olub. Sırr deyil ki, Almaniyanın siyasi rəhbərliyi özünü Avropa İttifaqında yaşıl gündəliyin əsas təbliğatçısı kimi göstərir və Azərbaycan Prezidentini dəvət etdiyi Petersberq İqlim Dialoqu Forumunu gələcək iqlim sammitlərinin əsas tezislərinin razılaşdırıldığı məkana çevirir. Fransadan fərqli olaraq, rəsmi Berlin belə bir dövrdə açıq şəkildə Bakıya daha yaxın olmaq fürsətini əldən vermək istəmir. Fransa isə bütün bu hadisələrdən kənarda qalır.

siyasi istəklərinə rəğmən, Fransa Azərbaycanla işləməli olacaq və Bakıda səfirin olmadığı halda bu iş lazımı nəticə verməyəcək. Artıq hər kəs etiraf edər ki, Makron öz səfirini geri çağırmaqla tələskənliyə yol verdi, müttəfiqlərindən heç bir dəstək ala bilmədi, bununla da özünü çox gülünc vəziyyətə saldı. Amma bu ona yaraşır... Bu arada, əlacsızlıqdan öz daxili işlər nazirinin dili ilə özünü növbəti dəfə rüsvay etdi...”

Deputat Bəhruz Məhərrəmov hesab edir ki, son dövrlər Fransa hakimiyyətinin nümayiş etdirdiyi istərik davranışlar göstərir ki, Paris artıq Cənubi Qafqaz siyasətinin iflasa uğradığı, fərqiindədir: “Əslində Makron rejimi bu qənaətə gəlməkdə haqlıdır, çünki Fransanın bütün istiqamətlərdə səy və cəhdləri Bakı tərəfindən nəinki dəf olunub, üstəlik, Parisin sonrakı mümkün anti-Azərbaycan addımları bloklanıb. Vətən müharibəsindən sonra Fransanın Azərbaycandan “məsələsini” 6 dəfə BMT Təhlükəsizlik Şurası olmaqla, bir çox platformalara daşıyaraq ölkəmiz əleyhinə koalisiya qurmaq cəhdlərinin qarşısını almaqla bərabər, Azərbaycan Fransanın Afrika, Asiya və Avropanın özündə çoxsaylı müharibə cinayətlərini ifşa etdi. Fransanın Qarabağda mövcud olmuş separatçı rejimi tanımaq və onları gücləndirmək cəhdləri fonunda Azərbaycan antiterror tədbirləri ilə öz ərazisində Fransa tərəfindən dəstəklənən separatçı qurumu ləğv etməklə bütövlükdə separatizmə son qoydu. Parisin Azərbaycan daxilində siyasi təlatümlər yaratmaq cəhdinə cavab olaraq isə Fransanın xüsusi xidmət orqanlarının yalnız Azərbaycanda yox, bütövlükdə Cənubi Qafqaz, Mərkəzi Asiya, Yaxın Şərq və Şərqi Avropaya qədər kök salmış geniş şəbəkəyə malik təxribatçı agenturaya şəbəkəsi ifşa edildi, Fransada təhlükəsizlik sisteminə faktiki böhran yaradıldı, aidiyyəti strukturun rəhbəri hökumətdən qovuldu. Beləliklə, Fransa faktiki olaraq bütün alətlərindən məhrum edildi. Ötən bir neçə ayda isə Fransa daha ucuz və ikrah doğuran addımlarla gündəmə gəl-

Gürcüstanda “Xarici agentlər haqqında” qanuna etiraz edənlər dünən Tiflisin mərkəzində “Ədliyyə Evi” yaxınlığında yolu bağlayıblar. Bu barədə “İnterfaks” agentliyi məlumat yayıb. “Xüsusi təyinatlı qüvvələr Tiflisdə Gürcüstan parlamentinin binası yaxınlığında etiraz aksiyasını dağıtdıqdan sonra nümayişçilərin bəziləri sahələ doğru hərəkət edərək “Ədliyyə Evi” yaxınlığındakı yolu bağlayıblar”, - nəşr yazır.

Qeyd olunur ki, paytaxtın mərkəzindəki parlament binasının yaxınlığındakı Rustaveli prospektində də nümayişçilərlə polis arasında toqquşmalar davam edib.

Bundan əvvəl paytaxtda aksiyanın dağıdılması zamanı 6 polis əməkdaşının, çoxlu sayda mitinqçinin yaralandığı, 60-dan yuxarı şəxsin saxlandığı məlum olub.

Polis İdarəsinin mətbuat xidmətindən verilən məlumata görə, aksiya iştirakçılarının zorakı hərəkətləri nəticəsində polis əməkdaşları ağır yaralanıb.

Gürcüstanda yaşanan arzu edilməz hadisələrin alt qatında qərbşöünmlü prezidentlə Rusiya ilə əlaqəli olan hökumət - baş nazir arasında ziddiyyətlərin olduğu deyilir. Aprelin 30-da kütləvi aksiyaların şiddətləndiyi və polis qüvvələri ilə qarşıdurma yaşandığı anlarda baş nazir İrakli Kobaxidze prezident Salome Zurbəşvilini ölkəyə xəyanətdə ittiham edib. Faktiki olaraq Gürcüstanda prezident hakimiyyəti ilə hökumət arasında kəskin mövqe fərqliliyi yaşanır və bu, artıq göründüyü kimi, bir-birini vətənə xəyanətdə ittiham etmək həddinə qədər kəskinləşib. Gürcüstanda təəssüf ki, ikihakimiyyətlik adlandırılacaq vəziyyət hökm sürür. Keçirilən mitinglərin və qarşıdurmanın kökündə əslində bu amilin da-

yandığı ehtimalı yüksəkdir. Belə vəziyyətlər isə vətəndaş qarşıdurması və daha da irəli gedərək ən təhlükəli fazaya - vətəndaş müharibəsinə qədər təhlükələr vəd edir istənilən ölkə üçün. Bəzi siyasi analitiklər hesab edir ki, Gürcüstanda baş verənlər həm də başqa bir məsələyə diqqəti cəlb edib. Cənubi Qafqaz kimi böyük güclərin maraqlarının toqquşduğu bölgədəki dövlətlərin idarəetməsində parlamentli respublika idarəçiliyi risklər yaradır və fəsadları olur.

Siyasi və Hüquqi Araşdırmalar Mərkəzinin sədri Xəyal Bəşirov “Yeni Müsavat”a şərhində bildirib ki, Gürcüstanda baş verən hadisələr çox narahatedici mərhələyə gəlib çıxıb. Cənubi Qafqaz kimi həssas regionda bu vəziyyət heç də müsbət tendensiya deyil: “Gürcüstandakı hadisələrin kökündə Qərb amili durur. Qəbul olunmaq üçün müzakirəyə təqdim olunan qanuna qarşı çıxanlar məhz Qərbə bağlı olan qüvvələrdir. “Xarici agentlər haqqında” qanunun qəbul olunması Qərbi və onun Gürcüstandakı tərəfdarlarını ciddi narahat edir. Mərkəzi hakimiyyətin zəif olduğu dövlətlərdə ölkənin daxilinə müdaxilə etmək imkanları daha geniş olur. Gürcüstanda məqsədli şəkildə məhz belə bir vəziyyət yaradılıb. Nəticədə prezidentlə baş

Cənubi Qafqaz ölkələrində özünü doğrultmayan üsul-idarəçilik

Ekspert: “Mərkəzi hakimiyyətin zəif olduğu dövlətlərdə ölkənin daxilinə müdaxilə etmək imkanları daha geniş olur, Gürcüstanda baş verənlər buna sübutdur”

nazir arasında çox kəskin fikir ayrılığı yaşanır. Cənubi Qafqazın üç ölkəsindən ikisinin daxilində faktiki olaraq təlatümlər yaşanır. Və bu həmin ölkələrdə ki, parlamentli respublika üsul-idarəçiliyinə keçiblər.

Gürcüstanda baş verənlər həm də gələcəkdə Qərbin Rusiyaya qarşı yeni cəbhə açması niyyətlərinə xidmət edir. Cənubi Qafqazın hazırda ən sabit ölkəsi Azərbaycandır. Azərbaycan Cənubi Qafqaza kənar

güclərin müdaxiləsinin qarşısını alınması üçün mövqeyə ortaya qoyur. Gürcüstan artıq baş verənlərin fonunda anlamalıdır ki, 3+3 formatı Cənubi Qafqazın sabit gələcəyi üçün nə qədər vacib, önəmli formatdır.

Hakimiyyətin hər iki qanadı bu məsələdə eyni mövqeyə gəlsələr, ölkələri üçün daha yaxşı olar. Parlamentli respublika məsələsi Qərbin ayrı-ayrı ölkələrə müdaxilə etmək imkanlarını genişləndirmək üçün qəbul etdirdiyi üsul-idarəçilikdir. Təcrübə göstərir ki, mərkəzi hakimiyyətin güclü olduğu ölkələrə müdaxilə imkanları məhdud olur. Parlamentli respublika üsul-idarəçiliyi olan respublikalarda mərkəzi hakimiyyət zəifliyi, prezidentlə hökumət arasında fikir ayrılıqları meydana çıxması halları yaşanır. Bu da ölkəni təlatümlərə sürükləyir. Bundan isə kənar güclər ölkədəki proseslərə asan müdaxilə etmək imkanları əldə edirlər. Bu gün biz faktiki olaraq Gürcüstanın təmsilində bunu görürük”.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

İrəvandan yekun “Putin NATO”su qərarı - Kremlin cavabı necə olacaq...

Mirzoyan deyib ki, ölkəsi KTMT kimi işləməyən mexanizmin tərkib hissəsi olmaq istəmir; **hərbi ekspert:** “Ermənistan çoxdan blokdan çıxıb, rəsmiləşdirmək üçün imza atması qalıb”

Ermənistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan deyib ki, ölkəsi KTMT kimi işləməyən mexanizmin tərkib hissəsi olmaq istəmir: **Onun etirafına görə, Rusiya ilə münasibətlərdə müəyyən problemlər və aydınlıq gətirilməsi vacib olan məsələlər mövcuddur. Nazir bildirib ki, tərəflər arasında bu məsələlər üzrə dialoq aparılır:**

“Burada söhbət xüsusi diqqət və qarşılıqlı anlaşma tələb edən məsələlərdən gedir. Məncə, analogi problemlər bütün münasibətlərdə mövcuddur. Əvəzində isə Avropa İttifaqı və ABŞ daxil olmaqla, digər tərəfdarlarımızla münasibətlərimizi möhkəmləndiririk. Bura həm demokratik islahatlar, həm də Ermənistan-Azərbaycan sərhədi boyunca sabitliyin təminatı daxildir. İkinci ildir ki, sərhədlərimizə Avropa İttifaqının müşahidə missiyasının olması mövcud sabit vəziyyətin qorunmasına xidmət edir”.

O həmçinin ölkəsinin hələ də Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatının üzvü olduğunu xatırladı. Mirzoyan qeyd edib ki, hərbi-siyasi təşkilat olan KTMT-nin vəzifəsi üzv

dövlətlərin sərhədlərini qorumaqdır, amma onların səssizliyi Ermənistan cəmiyyətində müəyyən suallar doğurub. “Biz KTMT kimi işləməyən bir mexanizmin tərkib hissəsi olmaq istəmirik”, - nazir deyib.

“Ermənistan hökumətinin KTMT-nin tərkibində qalmaq və ya təşkilatdan çıxmaq seçimi ölkənin suveren seçimini əks etdirəcək”. Bu nu KTMT Baş katibi İmanqali Tasmaqambetov “İzvestiya” nəşrinə müsahibəsində deyib. “Üzv dövlətlər xarici oyun-

çularla qarşılıqlı əlaqədə çoxvektorlu siyasətə riayət edirlər ki, bu da onların suveren hüququ olaraq qalır. Müvafiq olaraq, KTMT-nin tərkibində qalmaq və ya təşkilatdan çıxmaqla bağlı İrəvanın seçimi həm də bu müstəqil dövlətin suveren qərarı olacaq. Katibliyin analitikləri qeyd edirlər ki, Ermənistan KTMT-dən çıxacağı təqdirdə Cənubi Qafqazda güc balansını dəyişə bilər, lakin bu halda təsirini proqnozlaşdırmaq və hesablamaq kifayət qədər çətin olan regional təhlükəsiz-

lik faktorları işə düşəcək. Həssas edirik ki, Ermənistanla KTMT arasında fərziyyədən başqa bir şey olmayan qarşıdurma ehtimalı müzakirə edilərkən, tərəflərin resurs bazası və real imkanları nəzərə alınmalıdır. Ona görə də bu məsələ təhlil üçün bir tələbdir”.

Rusiyanın baş diplomatı Sergey Lavrov isə vurğulayıb ki, Ermənistan sərhədlərinin müəyyənləşdirilməsini başa çatdırmayıb və belə şəraitdə KTMT-nin məsuliyyət zonasının göstərilməsinin zəruriliyinin

dən danışmaq tezdir. Bu günə-dək Ermənistan KTMT ilə bağlı narazılıqlarını bəyan etsə də, onun tədbirlərində iştiraka qatılmasa da, ortaya konkret mövqeyə qoymamışdı. Artıq Mirzoyan bəyan edir ki, KTMT-dən imtina edirlər və açıq şəkildə Al və Qərbə inteqrasiya edirlər. Buna Kremlin cavabı nə olacaq? Ermənistan Ukraynanın gününə salına bilməmi?

Hərbi ekspert Telman Qasimov “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Ermənistan çoxdan KTMT-dən çıxıb, sadəcə, rəsmiləşdirmək üçün imza atılması qalıb. Onun sözlərinə görə, İrəvan onsuz da bu təşkilatın yığıncaqlarında iştirak etmir, təlimlərinə qoşulmur, fəaliyyətini dondurub, faktiki olaraq, boykot qərarı verib. Ermənistan KTMT-də formal olaraq qalıb: “Ona görə də demək olar ki, blokdan de-fakto çıxmış sayırlar. Ancaq de-yure addım atılması gözlənilir. Rusiyanın isə reaksiyası daxili qarşıdurmaqla verilən cavabdır. Hazırda regionlarda, eləcə də paytaxtda etirazlar başlayıb, həmçinin parlamentdə ruspəst deputatlar delimitasiya məsələsini qaldırıblar. Yeni Ermənistan getdikcə qaynayıb. Polisin kobud rəftarı da ocağın üstünə benzin tökməkdir. Maraqlıdır ki, Paşinyan hadisələrə laqeyd yanaşır”. **T.Qasimov qeyd etdi ki, aprel 5-də Brüsseldə keçirilən görüşdən sonra Paşinyanın balanslaşdırılmış siyasət yürüdəcəyini gözləyirdi, amma daha da radikal tərəf saxladı:**

“Mən fikirləşirdim ki, Rusiyaya münasibətdə mövqeyini yumşaldar, amma olmadı. Ona görə Ermənistanın içərisində çalxalanma davam edəcək. Hətta müharibə riski gözləyirdim. Sadəcə, Azərbaycan addım atdı və delimitasiya başladı”.

KTMT 15 may 1992-ci il tarixində əsas qoyulmuş hökumətlərarası hərbi ittifaqdır. 1992-ci ildə Müstəqil Dövlətlər Birliyinə üzv olan altı postsovet dövləti olan Rusiya, Ermənistan, Qazaxıstan, Qırğızıstan, Tacikistan və Özbəkistan Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi imzaladılar. Azərbaycan, Belarus və Gürcüstan isə 1994-cü ildə bu müqaviləni imzaladı. Beş ildən sonra bu müqaviləni imzalamış doqquz dövlətdən altısı (Azərbaycan, Gürcüstan və Özbəkistan istisna olmaqla) müqavilənin müddətini daha beş il artırmaq barədə razılığa gəldi. 2002-ci ildə isə həmin altı ölkənin razılığı ilə Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatı adı altında hərbi ittifaq təşkil olundu. Özbəkistan 2006-cı ildə yenidən KTMT-yə üzv olsa da, 2012-ci ildə təşkilatı tərk etdi. KTMT nizamnaməsinə əsasən bütün üzv ölkələr güc tətbiq etməkdən çəkinməyə səslənilir. Üzv ölkələr hər hansı başqa bir hərbi ittifaqa və ya ölkə qruplarına qoşula bilməz, həmçinin üzv ölkələrdən hansısa birinə qarşı təhlükə yaranacağı təqdirdə bu, təşkilata üzv olan digər ölkələrə qarşı da aqressiya kimi qəbul edilir.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

Sovetlər dönəmində ittifaq respublikalarının əsas bayramlarından biri də 1 mayda keçirilirdi. Azərbaycan müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra 1 may ölkəmizdə qeyd edilmir. Dünyanın bir çox ölkələrində, o cümlədən qardaş Türkiyədə də 1 may hələ də Zəhmətkeşlərin Günü kimi qeyd edilir. Düzdür, solçuların bayramı kimi tanınır, amma dünyanın çox ölkələri buna sadəcə zəhmətkeşlərin həmrəyliyi günü kimi yanaşır.

1 maya yanaşmalar necədir? Bu sovet qalıdır, yoxsa tarixi başqadır? Qeyd edilməlidirmi?

Tarixə qısa nəzər salsaq görürük ki, 1 may bayramının tarixi 19-cu əsrin ortalarına təsadüf edir. İlk dəfə 21 aprel 1856-cı ildə Avstraliyada fəhlələr iş gününün qısaldılması, səkkiz saatlıq iş rejiminə keçid tələbi ilə bağlı kütləvi mitinqlərə çıxıblar, tətillər başlayıb. Etirazçı kütlələrə təzyiq göstəriləndə, nümayişləri dağıtmaq mümkün olmayıb və onların tələbi qismən də olsa yerinə yetirilib. Bu hadisədən,

lıqdan məhrumetmə cəzası ilə əvəzlənib.

Ayrı-ayrı dövrlərdə 1 may bayramı fərqli adlar daşıyıb: dünya fəhlələrinin həmrəylik günü, dünya zəhmətkeşlərinin həmrəylik günü, əmək günü, beynəlmiləllik günü, əmək və bahar günü və sairə.

SSRİ-də 1972-ci ilə qədər 1 may tarixi beynəlmiləllik bayramı adlandırılıb. 1972-ci ildən bayramın adı dəyişdirilərək zəhmətkeşlərin beynəlxalq həmrəyliyi günü olub.

1920-ci ildən başlayaraq, 1 may Azərbaycanda da rəsmi bayram günü kimi qeyd olunub. Lakin hələ 1919-cu ildə əməkçilər 1 may bayramı qeyd ediləndə Rəsulzadənin rəhbərliyi ilə ADR hökuməti bu bayramda fəal iştirak edib. Onlar bu bayramın sinfi qarşıdurma yaradan amil kimi qiymətləndirilməsini rədd edirdilər.

SSRİ tərkibində olanda 1 may bayramı rəsmi bayram sırasında ən yüksək səviyyədə qeyd olunur və bununla bağlı keçirilən tədbirlərdə, televiziya və mətbuatda insanlara əməyin, zəhmətin nə qədər vacib olduğu aşılardı. 1992-ci ildə isə bu bayramı totalitar quruluşun ideoloji atri-

1 may: sovet qalığı, yoxsa zəhmətkeş bayramı - rəy

Zaur Əliyev: "1 mayda ermənilər Azərbaycan əleyhinə etirazlara başladı və Xankəndidə sonuncu dəfə Azərbaycan bayrağı qaldırıldı, bu gün isə..."

əsasən 8 saatlıq iş günü çağırışları ilə başlasa da, bu məqsədə nail olduqdan sonra da bu proses bitmədi. Nə qədər ki işçilərin burjuaziya və hakim sinfə qarşı mübarizəsi davam edir, nə qədər ki bütün tələblər yerinə yetirilməyib, 1 may bayramı da hər il bu tələblərin ifadəsi olacaq.

1 may uzun illərdir ki, dünyanın əksər ölkələrində zəhmətkeşlərin beynəlxalq həmrəylik günü kimi qeyd edilir. Dünyanın 100-dən artıq ölkəsində ictimai bayram kimi, 70-ə yaxın ölkəsində isə dövlət səviyyəsində rəs-

lər var ki, tarixdə qalıb. Əksər ölkələr bu günü zəhmətkeşlər günü kimi keçirir. Qeyd edim ki, 1919-cu ildə Azərbaycan Cümhuriyyəti hökuməti və Milli Şuranın sədri Məhəmməd Əmin Rəsulzadə 1 may gününü qeyd ediblər. 1992-ci ildə isə Əbülfəz Elçibəyin sərəncamı ilə ölkədə 1 may gününün keçirilməsi rəsmən qadağan edilib. Bu başqa məsələdir.

Qarabağın tarixini bilənlər xatırlayar. 1 may 1988-ci ildə, ermənilərin Azərbaycan əleyhinə etirazlarının başladığı və azərbaycanlıların sürgün edildiyi Xankəndidə sonuncu

Yeni tədris ili üçün I siniflərə sənəd qəbulu başladı

2024 -2025-ci tədris ili üçün I siniflərə sənəd qəbulu başlayır. APA xəbər verir ki, sənəd qəbulu elektron qaydada bu gündən başlayıb sentyabrın 13-nə qədər davam edəcək.

Azərbaycan bölməsi üçün məktəb və müəllim seçimi 3 may-13 sentyabr tarixlərində olacaq. Tədris digər dillərdə aparılan bölmələr üçün müsahibəyə qeydiyyat 3-17 may tarixlərində aparılacaq, müsahibələr isə 7 may-30 may tarixlərində təşkil ediləcək.

Həmçinin tədris digər dillərdə aparılan bölmələr üçün məktəb və müəllim seçimi 12 iyun-13 sentyabr tarixlərini əhatə edəcək.

Qeyd edək ki, bu il I siniflərə qəbulla bağlı bir sıra yeniliklər tətbiq olunacaq.

Həmin yeniliklər aşağıdakılardır:

Bu il valideynlər ölkə üzrə prioritet (üstünlük hüququ) tətbiq olunan bütün ümumi təhsil müəssisələri, prioritetin tətbiq olunacağı tarix və saat haqqında proses başlamadan öncə məlumat əldə edə biləcəklər. Valideynlər (qanuni nümayəndə) <https://baku.edu.gov.az/az/page/333/7169muvafiq> linkə daxil olaraq Bakı şəhərində yerləşən ümumi təhsil müəssisələri və həmin təhsil müəssisələrinin müəyyən edilmiş mikroəraziləri haqqında məlumat əldə edə bilər.

Bundan başqa, mayın 1-dən valideynlər məktəbəqəbul.edu.az <https://mektebeqebul.edu.az/> saytında yaratdıqları şəxsi kabinetin "ərazi yoxlanışı" bölməsində Azərbaycanın abunə kodunu yazaraq həmin əraziyə uyğun gələn məktəblər haqqında məlumat əldə edə biləcəklər. Yaşayış sıx olan ərazilərdə prioritetlərin tətbiqi valideynlərin məktəb seçimini asanlaşdırır.

Bakı Avropa liseyi, Respublika İncəsənət gimnaziyası və Bülbül adına orta ixtisas musiqi məktəbinin müsabiqəsində iştirak etmək üçün övladlarını qeydiyyatdan keçirən valideynlər, eyni zamanda üstünlük hüququ əsasında, yaxud sərbəst formada digər ümumi təhsil müəssisəsini seçib sorğu yerləşdirə bilər. Müsabiqədən uğur qazandıqı halda, digər ümumi təhsil müəssisəsində olan sorğusu avtomatik olaraq silinəcək.

masına baxmayaraq, Azərbaycan SSR-in bayrağına rəsmən qadağan qoyulmuşdu.

Xankəndi Pedaqoji İnstitutunun 60-dan çox müəllim tələbə kollektivinin ısrarı və təkidi ilə minlərlə erməninin qarşısında Azərbaycan bayrağı tribunadan keçəndə qaldırıldı və orada bütün təzyiqlərə və hədə-qorxulara baxmayaraq, cəsarətli gənclər tərəfindən sonuna qədər apa-

Afaq MİRAYIQ,
"Yeni Məsəvi"

9 günlük nümayişlərdən sonra hər il Avstraliyada may ayının 1-i bayram günü kimi qeyd olunmağa başlayıb.

Avstraliya hadisələri 1886-cı ilin 1 mayından ABŞ-da və Kanadada təkrar olunub. Çıxaqoda isə hadisələr sakitliklə ötürməyib. 4 may 1886-cı ildə Çıxaqo küçələrində qarşıdurma zamanı altı nümayişçi həlak olub. Səhəri gün hüquq-mühafizə orqanları etirazçılara qarşı daha sərt tədbirlər həyata keçiriblər. Bu qarşıdurma zamanı həm polis, həm də etirazçıların kütləvi toplaşdığı meydana "qeyri-müəyyən" şəxs tərəfindən partlayıcı maddə atılıb. Nəticədə səkkiz nəfər polis əməkdaşı həlak olub, 50 nəfərdən artıq adam ağır dərəcəli bədən xəsarətləri alıblar. Baş vermiş insidentə görə səkkiz nəfər həbs olunub. Onlar haqqında əvvəlcə asılmaqla edam hökmü çıxarılsa da, sonra cəzaları 15 il azad-

butu kimi ləğv etdilər. Həmin ilin oktyabrında müstəqil Azərbaycanın bayramları haqqında qanun qəbul edildikən 1 may xeyli dərəcədə ideologiləşmiş bayram kimi o sıraya daxil edilmədi. Həmin bayramın sinfi ideologiyaya daşıyan şəxslərin təşəbbüsü ilə yaradıldığını əsas gətirdilər. 1992-ci ildə keçmiş prezident Əbülfəz Elçibəyin göstərişi ilə 1 mayın rəsmi səviyyədə qeyd edilməsinə son qoyuldu.

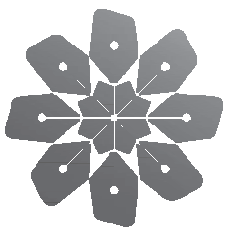
Ölkəmizdə bu tarixi sadəcə kommunist partiyasının üzvləri kiçik bir yürüşlə qeyd edirlər. Lakin demək olar ki, bütün sosioloqlar, psixoloqlar, müxalifət və iqtidar nümayəndələri də belə bir bayramın yüksək səviyyədə keçirilməsinin vacib olduğunu bildirirlər.

"Sosialist bacı" adı ilə tanınan kommunist Roza Lüksemburq öz tarixi məqaləsində yazırdı: "1 may

mi bayram günü olaraq qeyd edilir. Əksər 1 may nümayişləri dinc şəkildə və insidensiz başa çatsa da, bəzən planlı qarşıdurmalar da yaranır. Bəzi ölkələrdə bayram günü nümayişə çıxan işçilərin qanı tökülür. Bunu edənlər isə 100 il öncəki kimi yenə də burjuaziyanın, azğın kapitalizmin casus provokatorlarıdır.

İndiyə kimi 1 may nümayişlərində 1000-dən çox insan öldürülüb. Lakin bu qurbanlar 1 mayı beynəlxalq zəhmətkeşlər bayramı kimi qeyd edən milyonları qorxutmur. Çünki "Sosialist bacı"nın dediyi kimi, nə vaxtdək dünyada sosial ədalət, sinfi bərabərlik, insan hüquqları tam bərqərar olmayıb, o zamana qədər 1 may tarixi amplitudası qeyd olunacaq.

Dosent Zaur Əliyev "Yeni Məsəvi"ə 1 mayla bağlı fikirlərini bölüşdü: "1 may günü ilə bağlı bir çox hadisə-

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Uşaq və gənclərin fiziki-mənəvi inkişafı

Xəbər verdiyimiz kimi, Bakı Biznes Universitetində bir qrup tələbə ilə rəhbərlik arasında gərginlik yaşanmış. Bildirilib ki, buna səbəb saqqal saxlayan oğlanların dərse buraxılmaması olub. Zaman-zaman ölkəmizdə universitetlərin tələbələrə “şortik geyinmək qadağandır”, “saqqal saxlamaq olmaz”, yaxud da “qızlar açıq-saçıq paltarlar geyinməsinlər” tipli qadağalar tətbiq edildiyinə şahid oluruq.

Əksər hallarda belə xəbərlər bir müddət ictimaiyyətin diqqətində qalır. Amma sonra unudulur. Növbəti geyim qalmaqlı yaşana qədər həmin hadisəni yada salan belə olmur. Tələbələr etiraz edir ki, heç kim bizim geyim, saqqal formamıza qarışa bilməz. Universitet rəhbərləri isə bu qadağaların daxili intizam qaydalarına əsasən müəyyənləşdirildiyini bildirirlər. Bəs görəsən, qanun və dünya təcrübəsi bu haqda nə deyir?

Qanun deyir ki, hamı istədiyi kimi geyinə bilər - təhsil müəssisəsinin nizamnaməsi nə deyir?

“Təhsil haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 14.10-cu maddəsinə əsasən, Azərbaycan Respublikasında bütün təhsil müəssisələrində (dövlət ümumi təhsil müəssisələri istisna olmaqla) təhsilalanların geyim formaları təhsil müəssisəsinin nizamnaməsi ilə müəyyən edilir.

Dövlət ümumi təhsil müəssisəsində təhsilalanların geyim formaları “Ümumi təhsil haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq müəyyən edilir. Təhsil müəssisəsi aşkarlıq, şəffaflıq və demokratiklik prinsipləri əsasında bu qanuna, digər normativ hüquqi aktlara və öz nizamnaməsinə uyğun idarə edilir. Həmin qanunun 32.5-ci maddəsinə əsasən təhsil müəssisəsinin nizamnaməsinin tələblərinə riayət etmə, təhsil sahəsində qanunvericiliyin tələblərinə, etik normalara və təlim-tərbiyə prosesi ilə bağlı qaydalara əməl etmək təhsilalanların vəzifəsidir.”

Qanunvericiliyin tələbindən göründüyü kimi, təhsilalanlar təhsil müəssisəsinin nizamnaməsinin tələblərinə riayət etməlidirlər. Lakin qeyd edilən saç-saqqal, geyim və s. tələblərlə ilə bağlı normativlər təhsil müəssisəsinin ni-

zamnəməsində göstərilməlidir. Əgər nizamnamədə belə bir tələb qoyulmayıbsa təhsil müəssisəsinin tələbələrə müxtəlif qadağalar qoyması əsassızdır. Ekspertlər də günlərdir mövzu ilə bağlı bildirlər ki, hər bir halda tələbələrə dress kod qaydaları ilə bağlı qoyulan qadağalar onların konstitusiyası və konvensiyası hüquqlarını pozmamalıdır. Təhsil müəssisəsinin qadağalarını hüquqa uyğun hesab etməyən tələbə bunu məhkəmədə mübahisələndirə bilər.

Zaman-zaman yerli ali təhsil müəssisələrində tələbələrə geyim və arıcı görünüşlə bağlı qadağaların tətbiq edilməsi mövzusunda narazılıqlar səsləndirilir. Son olaraq Elm və Təhsil Nazirliyi ümumi təhsil müəssisələri ilə bağlı hazırlanan qaydaları ictimaiyyətə təqdim etdikdən sonra bəzi universitetlərə bu qaydaları tələbələrə tətbiq etmək haqqında təlimat verildiyi bildirildi.

Bəs ali təhsil müəssisələrində tələbələrə bu kimi qaydaların tətbiqi nə dərəcədə doğrudur?

“Azərbaycan universitetləri” təhsil sahəsinin idarəçisi Zöhrab Süleyman daha öncə **AzE-DU-ya açıqlamasında bəzi tələbələrin geyimlərinin görkəmli olduğunu söyləyib**: “Hazırda universitetlərdə tələbələrin geyimlərinə hər hansı qayda tətbiq edilmir. Yalnız xüsusi təyinatlı universitetlər, Milli Aviasiya Akademiyası, Dövlət Dəniz Akademiyası, Gömrük Akademiyasında uniformalar tətbiq olunur. Səmimi sözlərsə, bu akademiyaaların tələbələri uniformalarla bir ayrı yaraşığı görünür. Əvvəllər vahid geyim formasına loyallaşmışam ki, artıq yetkin tələbələr nə geyinəcəklərinə özləri qərar verməlidir.

Son zamanlarda isə bir çox universitetlərdə gördü-

Uşaq və gənclər

ÜSAVAT
N 75 (8447) 2 may 2024

Tələbələrin geyim və saqqal qalmaqlı - məsələ böyüyür

Universitet deyir, “saqqalsız gəlin”, “abırlı geyinin”, tələbələr isə “üsyən” edir

yüm mənzərə fikirlərini tamamilə alt-üst etdi. Bəzi tələbələr universitetlərə elə geyimdə, elə görkəmdə gəlirlər ki, tələbə biletini görməsin onun tələbə olduğunu anlaya bilməzsən. Bu, təbii ki, bəzi tələbələrə aiddir”.

O, universitetin geyim qaydaları ilə bağlı qərarları tələbələrle müzakirə etməli olduğunu bildirib: “Əgər tələbə səliqəli geyimlə dərse gəlsə, inanmıram hər hansı müəllim və ya hər hansı universitet rəsmisi ona nəyisə qadağa qoysun. Məsələn, keçmiş ADNA-da illər öncə “şəpət və çəkəklə, şortiklə giriş qadağandır” elanı səhifəmizdə ictimailəşmişdi. Sumqayıt Dövlət Universitetində oğlan tələbələrə saqqal qadağası qeyri-rəsmi formada hələ də qüvvədədir. Açıqını desək, biz bu məsələdə neytral mövqedəyik. Universitetlər müəyyən bir “dress code” tətbiq etməzdən öncə tələbələrle bunu müzakirə etməlidir. Bunun tətbiq edilməsinə qarşı deyilik, sadəcə, tələbələrle məsləhətləşmədən tətbiq edilməsinə məqbul saymırıq”.

“Tələbələr də geyimlərinə, görkəmlərinə fikir verməlidir. Hər bir universitetin daxili nizam-intizam qaydaları var. Universitetlər də tələbələr arasında bir növ maarifləndirmə işi aparmalıdır. Qadağalarla bu iş alınmaz”, - deyərək qeyd edib.

Tibb Universiteti də şort və mayka ilə bağlı qadağa qoymuşdu

“Yeni Müsavat” xatırladır ki, 2022-ci ildə də Azərbaycan Tibb Universitetinin (ATU) kitabxanasına şort və mayka ilə girişin qadağan olunması qalmaqla səbəb olmuşdu. Həmin vaxt ATU-nun mətbuat xidmətindən bildirilmişdi ki, elan bəzi tələbələrin müraciəti əsasında yerləşdirilib və universitetin daxili nizam-intizam qaydalarına uyğundur.

“Təhsil haqqında” Qanunda və Tədrisin təşkili qaydalarında təhsil müəssisəsinin geyim məhdudiyyəti tətbiq edə biləcəyi göstərilib: “Nümunəvi nizamnamənin 1.7-ci bəndində hər bir təhsil müəssisəsinin elmi şurasının bu tipli qaydanı qəbul etmək səlahiyyəti var. Amma bu o halda olur ki, həmin təhsil müəssisəsinin keyfiyyəti göz önündə olur. Bu gün Azərbaycan ali təhsil müəssisələrinin beynəlxalq reytingi o qədər yüksək deyil ki, bu tipli məsələləri tələb olaraq ortaya qoysunlar.

Amma müstəqil ekspertlər, tələbələr və onların valideynləri hesab edirlər ki, burada əsas məsələ təhsilin keyfiyyətidir. Ali məktəblər bəzən yüksək səviyyəli təhsil vermədikləri halda, belə məsələlərlə tələbələri incidir və diqqəti əsas problemdən yayındırırlar. Redaksiya-

da aktyorluq edir və ona saqqallı imic lazımdır. Universitet isə onun xəff saqqalına belə göz yummur və bunu problemə çevirir: “Halal zəhmətimlə pul qazanır, təhsil haqqımı ödəyirəm. Buna bu formada mane olanlar mənim təhsil haqqımı ödəyəcəklər?”

Gənclərin, tələbələrin əndazəyə sığan, normativlərə uyğun geyinməsi yaşlı nəslin arzusu ola bilər. Amma bunu universitet həyatı üçün qadağaya, üstəgəl, dərse buraxılmamağa qədər varan qadağaya daşıyanlar bir qədər düşüncələr yaxşıdır: doğrudanmı təhsilin tək problemi saqqallı tələbədir?

mıza müraciət edən narazı tələbələrdən biri bildirdi ki, o, dərstdən sonra serialar-

“Nar” rabitə sahəsinin peşəkarlarını hazırlayır

Sərfəli qiymətləri və hər kəsə uyğun təklifləri ilə tanınan “Nar” təhsil istiqamətində uzunmüddətli sosial layihələrinə davam edir. Azərbaycanın mobil rabitə sahəsinin yerli peşəkarlara dayanaraq inkişaf etməsi üçün “Nar” Azərbaycan Texniki Universitetinin (AzTU) tələbələri üçün mobil rabitə təlimlərini davam etdirir.

“Nar” və Azərbaycan Texniki Universitetinin (AzTU) 10 ilə yaxındır ki, davam edən əməkdaşlığı çərçivəsində universitetin texniki istisaslar üzrə təhsil alan tələbələri “Nar” texniki heyətinin təşkil etdiyi rabitə təlimlərində iştirak edir, “Nar” laboratoriyasında əyani dərslər keçir və “Nar”ın təcrübə proqramına qoşulur.

Qeyd edək ki, “Nar”ın texniki heyəti yerli peşəkarlardan formalaşır və bu tendensiyanı qorumaq məqsədilə, “Nar” ilin əvvəlində daha bir texniki istiqamətdə ixtisaslaşmış ali təhsil müəssisəsi - Gəncədə yerləşən Azərbaycan Texnologiya Universiteti ilə əməkdaşlığa başlayıb.

“Nar”ın həyata keçirdiyi sosial layihələr haqqında ətraflı məlumatı operatorun rəsmi saytı (nar.az) və tps://www.nar.az/ əldə edə bilərsiniz.

“Nar” hal-hazırda 2,2 milyon abunəçiyə yüksək keyfiyyətli rabitə xidmətləri göstərməkdədir. “Nar” son 5 ildə Müştəri Loyallığı İndeksində görə ölkədə lider mobil operatorudur. Mobil operator müştəriönümlülük strategiyasına sadiq qalaraq sərfəli qiymət qarşılığında üstün xidmət təqdim edir.

Bu il qış bir qədər sərt keçsə də, mart ayında temperatur normadan az olsa da, aprel ayında anomal temperatur müşahidə olundu. Belə ki, bu il apreldə havanın temperaturu iqlim normasından 12 dərəcə yuxarı olub.

Bu barədə Milli Hidrometeorologiya Xidmətinin məlumatında bildirilib. Qeyd edilib ki, may ayında da bəzi yerlərdə havanın temperaturunun iqlim normasından yüksək olacağı proqnozlaşdırılır. Bu isə yay fəslinin bu il əvvəlki illərlə müqayisədə daha isti keçəcəyinə dair ehtimalların yaranmasına səbəb olub.

Coğrafiya İnstitutunun Xəzər dənizinin hidrometeorologiyası şöbəsinin müdiri, coğrafiya elmləri doktoru Səid Səfərov məsələ ilə bağlı APA-ya açıqlamasında bildirib ki, keçən il Ümumdünya Meteorologiya Təşkilatı və bir sıra beynəlxalq proqnoz mərkəzləri "El Nino" effektinin aktivləşməsi ilə əlaqədar 2024-cü ildə havanın global temperaturunun daha 0.1-0.2 dərəcə artacağıni bildirmişdilər:

"El Nino" hadisələri buna misal ola bilər. Belə ki, "El Nino" hadisəsi baş verərkən Güneş radiasiyası nəticəsində qızmış isti səth suları Sakit okeanın mərkəzi hissələrindən Cənubi Amerika sahillərinə tərəf hərəkət edir. Bununla əlaqədar olaraq, gətirilən istilik materiklərə yayılaraq global hava dövrəsinə nəzərəcarpacaq dəyişikliklərə səbəb olur. Bundan başqa, "El Nino" hadisəsi zamanı ekvatorial zonada şiddətli yağıntılara (bəzi yerlərdə illik yağıntıların miqdarı 12000 mm-ə çatır) səbəb olan pasat küləkləri rejimi də kəskin dəyişikliyə məruz qalır. Bunun nəticəsində həmin ərazilərdə yağıntılar kəskin azalmaqda, dünyanın digər ərazilərində, o cümlədən Azərbaycanda və Xəzər dənizi hövzəsində şiddətli leysan və daşqınlara, digər yerlərdə isə quraqlığa səbəb olur".

Fəslə uyğun olmayan temperatur - ziyanlı, yoxsa...

Anomal istilərin insanlara və təbiətə yan təsirlərini azaltmaq mümkündürmü; **Amin Məmmədov**: "Bu istiqamətdə effektiv nəticə əldə etmək üçün məhz böyük ölkələr ciddi addımlar atmalıdır, çünki..."

sa, dünya okeanında baş verən və digər təbiət hadisələri də müəyyən qədər təsir edir: "Yəni bu təsirlər havanın temperaturunu müəyyən qədər azalda və ya artırabilir. Məsələn, vulkan püskürmələrinin artması global istiləşməni müəyyən qədər səngidə bilər. Çünki bu halda atmosfərə atılan toz hissələri, aerosollar Güneşdən gələn istilik şüalanmasının bir hissəsini geri qaytarır. 1991-1993-cü il-

Onu da xatırladaq ki, ötən il yay aylarında iqlim dəyişikliyinə göstəriciləri rekord həddə çatmışdı. Ümumdünya Meteorologiya Təşkilatının hesabatı təsdiq edib ki, 2023-cü il tarixdə ən isti il olub. Dünyaya "qırmızı xəbərdarlıq" göndərilən hesabatda qeyd edilib ki, iqlim dəyişikliyi təkcə temperaturun artması ilə deyil, 2023-cü ildə okeanlarda görünməmiş istiləşmə, buzlaqların eriməsi ilə də müşahidə

İpotekaya xitam verilən hallar genişlənib

İpotekaya xitam verilən hallar genişlənib. APA xəbər verir ki, bu, Prezident İlham Əliyevin təsdiqlədiyi "İpoteka haqqında" Qanuna dəyişiklikdə əksini tapıb. Qanuna əsasən, ipoteka saxlayan tələbdən və ya ipotekadan imtina etdikdə ipotekaya xitam verilməlidir.

Qeyd edək ki, hazırda ipotekaya aşağıdakı hallarda xitam verilir:

- ipoteka saxlayan və ipoteka qoyan bu barədə razılığa gəldikdə;
- əsas öhdəliyə xitam verildikdə;
- tutmanın yönəldilməsi nəticəsində ipoteka predmeti satıldıqda;
- ipoteka predmeti məhv olduqda;
- bu qanunla nəzərdə tutulmuş digər hallarda.

Bu qanunla nəzərdə tutulmuş hallarda ipoteka saxlayan ipotekaya xitam verildiyi gündən 5 təqvim günü ərzində bu barədə ipotekanın qeydiyyatını aparan dövlət orqanına ərizə ilə müraciət etməlidir. Ərizənin verilməməsi nəticəsində ipoteka qoyana vurulan zərərə görə ipoteka saxlayan məsuliyyət daşıyır.

Konvensiyası qəbul olunub, lakin müəyyən olunur və ya həmin konvensiyadan sonra hər bir ölkə öz üzərinə atmosferə buraxılan karbon qazının azaldılması bağlı öhdəlik götürüb.

Məlum olduğu kimi, Sovet ittifaqı dağıldıqdan sonra Azərbaycan da sənaye üzrə tənəzzül olub, bir çox müəssisələr bağlanıb, ona görə də atmosfərə karbon qazının buraxılması çox yüksək həddə müşahidə olunmayıb. Lakin digər böyük sənaye ölkələrində müəssisələr fəaliyyət göstərir və həmin müəssisələrdən çıxan qazlar global iqlim dəyişikliyinə təsir edir.

Məlum olduğu kimi, BMT-nin İqlim Dəyişikliyi üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası - COP29 bu il Bakıda keçiriləcək. Bu cür tədbirlər keçirərək, atmosfərə buraxılan karbon qazının azaldılması qiymətləndirilir, bununla bağlı beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən kvota-

"Hazırda havanın global temperaturu sənayeləşmədən əvvəlki dövrə nisbətən 1.1-1.2 dərəcə çoxdur. Yeni 2024-cü ildə "El-Nino" effektinin təsiri altında bu göstərici təxminən 1.4-1.5 dərəcəyə çatı bilər. BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə hökumətlərarası qrupunun qənaətinə görə, əgər bu baş verərsə, global istiləşmənin neqativ ekoloji, sosial və iqtisadi nəticələri daha da kəskin xarakter ala bilər".

Səid Səfərov deyib ki, global istiləşməyə yalnız atmosferdə "parnik" qazlarının miqdarının artması deyil, həm də dünya okeanında baş verən termohidrodinamik proseslər də təsir edir: "Ekvatorial Sakit okeanda periodik olaraq baş verən "El-Nino" və "La

Global istiləşmə fəslində ölkəmizdə havanın temperaturunun necə olacağı barədə danışan Səid Səfərov bildirib ki, indidən yay üçün dəqiq proqnoz vermək bir qədər çətindir: "Çünki uzunmüddətli proqnozların özünü doğrultması hələlik çox da yüksək deyil. Lakin hesab edirik ki, "El-Nino"-nun aktivləşməsi ilə əlaqədar, istənilən halda regionda temperaturun artma tendensiyası davam edəcək".

Səid Səfərov qeyd edib ki, atmosferdə "parnik" qazlarının, o cümlədən karbon qazının miqdarının artması havanın temperaturunun ümumən artmasına səbəb olsa da, bu prosesə qismən də ol-

lur. Okean səthinin 90 faizindən çoxu 2023-cü il ərzində isti dalğalarının təsiri altında olub. Bəs bu yay da "cəhənnəm istili" gözlənilirmi? Anormal temperaturun insanlara və təbiətə mənfi təsirlərini azaltmaq üçün nə edilməlidir?

Qeyd edək ki, anormal istilər artıq bir sıra ölkələrdə can alır. Belə ki, son bir həftə ərzində anormal istilər nəticəsində azı 10 nəfərin öldüyü bildirilir. Məlumatla görə, hazırda bu ölkənin 17 regionunda temperatur rekord həddə çatıb. Paytaxt Dəkkə şəhərində 41 dərəcə isti müşahidə edilir. Beləliklə, global istiləşmə artıq özünü daha kəskin şəkildə göstərməyə başlayır.

edilib. Okean səthinin 90 faizindən çoxu 2023-cü il ərzində isti dalğalarının təsiri altında olub.

Bəs bu yay da "cəhənnəm istili" gözlənilirmi? Anormal temperaturun insanlara və təbiətə mənfi təsirlərini azaltmaq üçün nə edilməlidir?

Mövzu ilə bağlı ekoloq Amin Məmmədov "Yeni Müsavat"a danışib. Ekoloq qeyd edib ki, dünyada global istiləşmə artıq uzun müddətdir ki, başlayıb: "Dünyada gedən global istiləşmə son 20-30 ildə müşahidə olunur. Ola bilər ki, hansısa illər üzrə nisbi göstəricilər olub, amma ümumilikdə bu istiləşməni müşahidə edirik.

1995-ci ildə BMT-nin İqlim Dəyişikliyi üzrə Çərçivə

MUSAVAT

Son səhifə

N 75 (8448) 2 may 2024

Dondurulmuş çörəyin faydaları

Alimlər dondurulmuş çörəyin faydalarını sübut etmək üçün geniş araşdırma aparıblar. Sosial şəbəkələrdə çörəyin dondurulmasının sağlamlığın yaxşılaşdırılması yolu kimi geniş müzakirələr apardığı bir vaxtda elmi araşdırmalar məsələyə daha balanslı bir baxış təklif edib.

Bu barədə "ScienceAlert" portalı məlumat yayıb. Çörək bişirən zaman istilik xəmirdeki nişastanın jelatinləşməsinə səbəb olur, onu tüklü edir və tərkibindəki şəkərləri daha asan həzm edir. Bu, qan şəkəri və insulin səviyyələrində dəyişikliklərə səbəb ola bilər. Nəticədə maddələr mübadiləsinə mənfi təsir göstərir. Tədqiqatçılar çörəyin dondurulmasına diqqət yetirməyiniz üçün bir neçə səbəb göstərirlər.

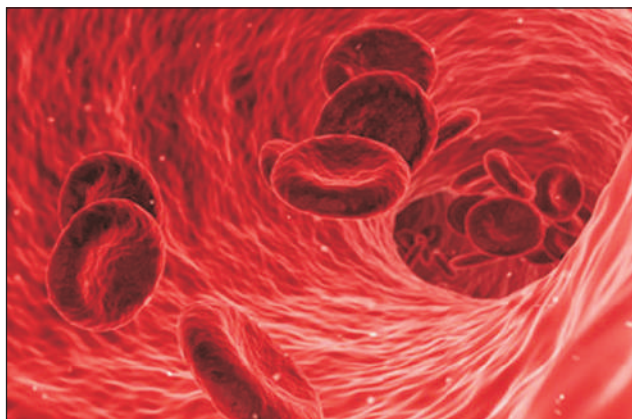
Tədqiqatçıların maraqlı kəşfi ondan ibarətdir ki, nişastanın soyudulması, o cümlədən dondurulması onu daha sabit formaya çevirir. Bu növ nişastanın həzm sistemində parçalanması daha çətinləşir, bu da öz növbəsində qan şəkərinin və insulin səviyyəsinin daha sabit olmasına kömək edə bilər.

Tibb və qidalanma üzrə aparıcı mütəxəssis Dwayne Mellorun fikrincə, dondurulmuş çörəyin bu xüsusiyyəti aclığa daha yaxşı nəzarət etmək və yeməkdən sonra şəkər və insulin səviyyələrini tənzimləmək üçün faydalıdır.

Çörəkdə davamlı nişastanın əmələ gəlmə dərəcəsi çörək bişirmə prosesi və sonrakı soyutma və ya dondurma daxil olmaqla bir neçə amildən asılıdır. On sağlam könüllünün iştirak etdiyi araşdırma, evdə hazırlanmış çörəyin dondurulmasının qan şəkərinə təsirini əhəmiyyətli dərəcədə azaltdığını göstərib. Hətta sözügedən proses xüsusən daha sonra qızardıldığı zaman daha effektiv olduğu ortaya çıxıb.

Davamlı nişasta kolonda olan faydalı bakteriyalar üçün qidalanma mənbəyi kimi mühüm rol oynayır. Sonda qeyd etmək lazımdır ki, çörəyin dondurulması davamlı nişasta tərkibini artırmaqla bəzi sağlamlıq faydaları təmin edir.

Qanda dəmir çatışmazlığının yeddi əlaməti

Dəmir oksigenin daşınmasında əsas rol oynayır və onun çatışmazlığı insan sağlamlığına son dərəcə mənfi təsir göstərə bilər. Sözügedən mikroelement olmadan, vücudumuz kifayət qədər sağlam qırmızı qan hüceyrələri istehsal edə bilmir və dəmir çatışmazlığı anemiyasına səbəb olur. Bu, yorğunluq, zəiflik və konsentrasiya qabiliyyətinin azalması kimi özünü göstərə bilər. Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı dəmir defisitli anemiyanı dünyada ən çox yayılmış qida çatışmazlığı kimi tanıyır. Qeyd edilib ki, bu problem əhəlinin 30%-ni əhatə edir.

Diyetoloqlar bədəndə də görülən əlamətləri kimi daimi mir çatışmazlığının ən çox yorğunluq, koylonixiya - dir-

Qrimm qardaşlarının yoxa çıxan 27 kitabı tapılıb

Poznandakı Polşa Adam Mitskevich Universitetinin kitabxanasında Yakob və Vilhelm Qrimm qardaşlarının şəxsi kolleksiyasından əlyazma qeydləri olan 27 orijinal cild tapılıb.

Məlumata görə, Qrimmlərin kitabxanasından İkinci Dünya müharibəsi zamanı itmiş hesab edilən cildlərin axtarışı altı aya yaxın davam edib. Tapılan kitablarda elm adamlarına qardaşların "Hansel və Qreتل" və "Rumpelstiltskin" kimi hekayələr üçün mövzuları necə seçdiklərini izah edə biləcək əlyazma qeydləri var.

Tədqiqatçılar bildiriblər ki, bu qeydlər Qrimm qardaşlarının irsini araşdırmaq üçün dəyərlidir, çünki onların iş metodu və mövzu seçimi haqqında məlumat verə bilər.

nağın deformasiyası, daimi üşümə, diqqət və konsentrasiyanın azalması, yuxunun pisləşməsi, artan narahatlıq, qida dəyəri olmayan maddələrə (buz, gil, nişasta və sairə) istəyi qeyd ediblər.

Çox içki içənlər niyə şəkər olur?

ABŞ Texas Universitetinin alimləri alkoqollu içkinin miqdarı ilə diabet arasında əlaqə olduğunu sübut edib. İstər kişi, istər qadınlarda həftəyə 12 doza və çox alkoqollu içki qanda qlükozanı artırır, yaşlandıqca diabet riskini artırır. Məlumdur ki, həddən artıq içki qaraçıyər və mədəaltı vəzin funksiyasını pozur. Mehiz bu orqanların işində pozulma qanda şəkərin tənzimlənməsini də pozur və preddiabetə səbəb olur.

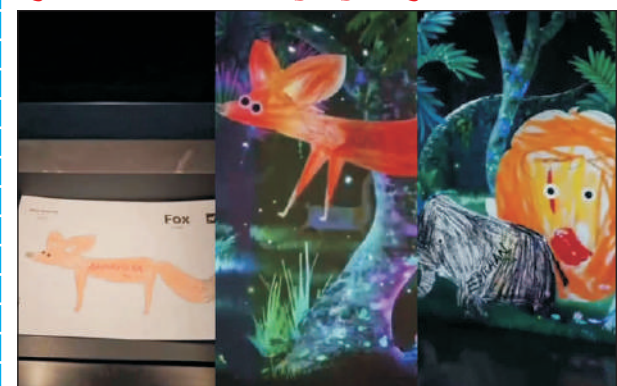
Alimlər bildirir ki, adətən gənc insanlarda belə ciddi pozulmalar hələ baş verməyir, aclıq, toxluq şəkəri normal olur, amma insulin dirənci yaranır. Lakin orqanizm yaşlandıqca metabolik sağlamlıq axsayır. Yeni elmi araşdırmada alimlər həftədə 10-12 dozadan artıq alkoqolun 54 yaşdan sonra şəkərli diabete səbəb olacağını sübut edib. Mehiz bu qədər alkoqol qanda fosfatidiletanolun səviyyəsini 20 nanoqramma qədər artırır. Qanda bu etanolun artıq olması digər xəstəlikləri, qaraciyər yağlanması və siroza səbəb olur.

Ona görə də orqanizm üçün yol verilən dozaları aşmamaq lazımdır.

Bunları bilirsinizmi?

- * "İspaniya" "dovşanlar torpağı" kimi tərcümə olunur.
- * Palıd qozasının yetişməsi üçün 50 il vaxt lazımdır.
- * Çirkli qar təmiz qardan tez əriyir.
- * Anıların 5 gözü olur.
- * Dinamitin hazırlanmasında yer fındığından istifadə olunur.
- * Tarixdə ilk odekolon taun xəstəliyinə qarşı profilaktik vasitə kimi istifadə edilib.
- * Las-Veqas kazinolarında saat olmur.
- * Qarışqa digər canlılarla müqayisədə ən böyük beyinə malikdir. Təbii ki, bədəni ilə müqayisədə.
- * Məşhur nağıl yazarı Hans Xristian Anderson demək olar ki, bir sözü belə savadlı yazsa bilmirmiş.
- * Bazar ertəsi günləri 25% bel travması və 33% ürək tutması halları daha çox baş verir.
- * Hər gün dünyada orta hesabla 33 yeni məhsul buraxılır, bunların 13-nü isə oyuncaqlar təşkil edir.
- * Orta hesabla insan həyatının iki həftəsini işıqforun rəngini dəyişməsinə gözləməyə sərf edir.
- * İnsan çay içməyə daha tez vərdiş edir, nəinki narkotikə.
- * Tulalet kağızı 1857-ci ildə icad edilib.
- * Ağcaqanadları yenidən banan yemiş insanın ətri cəlb edir.
- * Xokkey şaybasının atılma sürəti saatda 160 km. çata bilər.
- * Orta statistik hesabla bankomat il ərzində 250 dollar səhv hesablayır - müştərilərin xeyrinə.
- * İl ərzində insan qabırğası 5 milyon dəfə hərəkət edir.
- * Dəvəbəlləyi yeganə həşəratdır ki, başını çevirə bilər.
- * Dünyada baş verən 7 oğurluqdan yalnız birinin üstü açılır.
- * Dünyanın heç bir dilində dizin arxa hissəsinin adını verən bir söz yoxdur.
- * ABŞ əhalisinin yalnız 55%-i Günəşin ulduz olduğunu bilir.
- * Son 4 min il ərzində insan hər hansı bir yeni heyvan növünü əhliləşdirməyib.
- * Dünyada hər 2 dəqiqədən bir zəlzələ baş verir.
- * Normal insanın yuxuya gəlməsi üçün orta hesabla 7 dəqiqə vaxt tələb olunur.

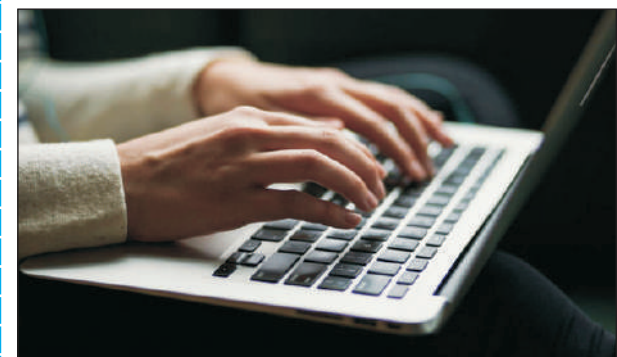
Dubayda qeyri-adi sərgi: əl işləri animasiyaya çevrildi

Dubayda keçirilən müasir incəsənət sərgisi maraqlı məqamları ilə ziyarətçilərin diqqətini çəkib.

Belə ki, Dubai Müasir İncəsənət Muzeyindəki sərgiyə gələn hər kəs müəyyən bir heyvan şəkli çəkə və skanerin köməyiylə şəklə animasiya versiyasını ekranda yerləşdir-mək imkanına malik olub.

Fransada olimpiada ilə bağlı məxfi məlumatlar oğurlandı

Fransada Yay Olimpiya Oyunlarının təşkili ilə bağlı məxfi məlumatların olduğu notbuk logistika koordinatorundan oğurlanıb. Hadisə Lilldəki "Pier-Marua" stadionunda baş verib. Notbuk və rəsmi vəsiqə olan çantanın koordinatorun şəxsi avtomobilindən olduğu bildirilir. Kompüterdə Lilldən cənub-şərqdə Villeneuve-d'Ascq kommunasında yerləşəcək Olimpiya kəndində təhlükəsizliyin təşkili ilə bağlı məlumatlar var idi. Həminin koordinator iddia edir ki, onun keçidi qapıları açmış və məlumatlar notbukun özündə deyil, serverdə saxlanılıb. Oğurluqdan dərhal sonra bu cihazdan məlumatlara giriş bloklanıb.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ

Lisenzia N: B 114
SAVI: 1.500